

TDK-TEVGER KONFERANSI SONUÇ BİLDİRGESİ

Toplu Bir Değerlendirmeye Duyulan Gereksinim

Rêxistina Sosyalîsta Demokratîk a Kurdistanê (RSDK) 7-8 Eylül 2005 tarihinde son konferansını yaptı. Bu konferansta, RSDK ismini değiştirerek TDK-Tevger adını aldı. Konferans ve sonuçları kısa bir açıklama ile kamuoyuna duyurulmuştu.

TDK-Tevger Konferansı'nda, Kürdistan ulusal demokratik hareketinin içinde bulunduğu sürece, son dönemde Kürdistan, Ortadoğu, Türkiye ve dünyada yaşanan gelişmelere ve çözüm önerilerine ilişkin genel bir değerlendirmeye ihtiyaç duyulduğu ve bunun daha geniş bir bildirme ile kamuoyuna duyurulması gerektiği sonucuna varılmıştı.

Örgütümüzün Yeni Adı

7-8 Eylül 2005 tarihinde yapılan Konferans, RSDK (*Rêxistina Sosyalîsta Demokratîka Kurdistanê*) adıyla yapılan son konferanstır. Bu konferansta örgütümüzün adı *Tevgera Demokratîk a Kurdistanê* olarak değiştirildi. Örgütün kısa adı "TDK-Tevger" dir. Zazacası: *Tevgera Demokratîk a Kurdîstanî*, Türkçesi: Kürdistan Demokratik Hareketi'dir.

TDK-Tevger, bu konferansta kurulan yeni bir örgüt değildir. PYSK (*Partîya Yekîtiya Sosyalîst a Kurdistanê*) ve RSDK'nin mirasçısı ve devamıdır. TDK-Tevger, ideolojik ve politik olarak da aynı geleneğin ve aynı çizginin devamıdır. Dolayısıyla TDK-Tevger'in ideolojik ve politik hatında esasa ilişkin bir değişiklik söz konusu değildir. PYSK'nin devamı olan RSDK, 16-17 Ocak 1999 tarihinde kuruldu.

Bilindiği gibi PYSK, beş örgütün (Kawa, KUK, *Têkoşîna Sosyalîst*, TSK ve YEKBÛN) uzun süren birlik çalışması sonucu kurulan bir birlik partisi idi. PYSK kuruluşunu, 1 Mayıs 1996 da yayınlanan bir bildiri ile kamuoyuna duyurmuştu.

Ancak, PYSK'nin siyasal ömrü kısa oldu. PYSK, Temmuz 1998'de yapılan kongrede kendisini feshetti. Ardından KUK, TS ve TSK'nin birlikteliklerini koruma temelinde ve diğer geleneklerden de bazı kadroların katılımıyla kurulan RSDK, o tarihten bu yana bu isim altında faaliyet yürütüyordu. Kendisini yurtsever, demokrat ve sosyalist olarak tanımlayan RSDK siyasi, demokratik, kültürel ve diğer alanlarda faaliyette bulundu ve ortak platformlarda yerini aldı.

Konferansta, PYSK'nin oluşum süreci ve RSDK'nin kuruluş dönemindeki özel koşullar değerlendirilerek, RSDK adının, bu dönemin ve bu özel koşulların bir ürünü olduğu sonucuna varıldı. Dolayısıyla, Kürdistan ulusal demokratik hareketinin durumuna uygun ve yaşanan sürecin tarihsel özelliklerine cevap veren siyasetin, yeni bir isimle TDK-Tevger olarak sürdürülmesine karar verildi.

Tevgera Demokratîk a Kurdistanê (TDK-Tevger), daha önce RSDK olarak içinde yer aldığı bütün platformlardaki çalışmalarına aynı sorumluluk ve özveriyle devam edecektir. TDK, örgütsel faaliyetlerini sürdürürken, başta legal ve demokratik alanlarda olmak üzere, ülke içinde olsun ülke dışında olsun, halkımızın ulusal demokratik çıkarlarına hizmet eden birlik ve ortak platformların geliştirilmesi ve sürecin dayattığı yeni adımların atılması için üzerine düşen görev ve sorumlulukları yerine getirmede, elinden gelen çabayı göstermeye devam edecektir.

PYSK'nin Feshedilmesi Üzerine

PYSK, zor bir dönemde kuruldu. 12 Eylül sonrası yaşanan yenilgi ve dağılma sürecinin devam ettiği, PKK'nin tek alternatif olarak görüldüğü ve ulusal demokratik potansiyelin bu örgüt tarafından bloke edildiği, örgütlerin marjinalleştiği bir dönemde kurulan PYSK, ağır bir süreci omuzlamıştı.

Ancak, sürecin bu özelliklerinden kaynaklanan ağır koşullara rağmen, bize göre PYSK'nin, kısa bir sürede dağılmasında asıl rol oynayan subjektif nedenlerdi. YEKBÛN ve Kawa geleneklerinden gelen merkez komitesi ve diğer organlardaki bazı kadroların dargrupçu, hizipçi, sorumsuz davranışları PYSK'nin dağılmasında belirleyici rol oynadı

Kuşkusuz bu süreçte, PYSK'nin başarısızlığında ve feshedilmesinde yer alan herkes, kendi günahları ve sevapları ölçüsünde sorumludur. Bu anlamda, PYSK'nin fesh edilmesinde diğer geleneklerden gelen kadroların da şu veya bu ölçüde eksiklik ve sorumlulukları vardır. Özellikle üç gelenekten (KUK, TS ve TSK) gelen kadroların parti çalışmalarında daha aktif ve özverili davranışları ve daha çok inisiyatif almaları gerekiyordu. Ancak, PYSK döneminde olsun, PYSK'nin fesh edilmesinden sonra yaşanan süreçte olsun, üç gelenekten gelen kadrolar, her zaman sorumlu davrandılar; birliğe zarar veren davranışlar içine girmediler. Bu üç gelenekten gelen kadroların, PYSK döneminde oluşturulan birliği devam ettirmeleri, partinin mirasına sahip çıkarak RSDK olarak devam etmeleri, bunu pratikte de gösterdi.

Kuzey Kürdistan Ulusal Demokratik Hareketinin Yakın Geçmişi

Kürdistan ulusal demokratik hareketinin yüzyıllık tarihinde, inişler ve çıkışlarla dolu değişik dönemler yaşandı. 20. yüzyıl boyunca Kürdistan, bir dizi ulusal direniş hareketlerine ve ardından toplu katliamlara sahne oldu. Her seferinde siyasi, sosyal ve ekonomik olarak ağır tahribatlar yaşandı. Kürt halkı büyük acılar çekti, ulusal demokratik hareket ağır darbeler aldı. Siyasal dönemler ve dolayısıyla kuşaklar arasında ciddi kopukluklar yaşandı. Her kuşak adeta işe yeniden başladı. Fakat 20. yüzyıl boyunca yaşanan büyük katliam, acı ve yıkımlara rağmen Kürt halkının özgürlük ve bağımsızlık istemi yok edilemedi. Ulusal demokratik hareket sürekli olarak gelişti.

1938 Dersim direnişinin kanlı katliamlarla bastırılması ardından, Kuzey Kürdistan'da sessiz ve suskun geçen yılların sonu ve 20. yüzyılın ikinci yarısında (1965) ilk Kürt siyasi partisi olan TKDP kuruldu. 49'lar Olayı ile başlayan gelişmelerin ardından, TKDP ve DDKO'nun kuruluşu yeni bir sürecin başladığını ifade ediyordu. Sessiz ve suskun geçen karanlık dönem yavaş yavaş aralanıyordu. Bu sürecin devamı olan 1970'li yılların ortalarında çok seslilik temelinde farklı ideolojik ve siyasi görüşlere sahip yeni grup, örgüt ve partiler kuruluyordu. Bu yönüyle 1970'li yıllarda yaşanan sürecin, ulusal demokratik hareketin yakın tarihinde önemli bir yeri vardır. Bu süreçte hareket modern anlamda çok sesli bir döneme giriyordu. Ayrıca, bir çok temel tez bu dönemde oluşturuldu. Bu tezler, o döneme özgü ideolojik tercihleri ne olursa olsun, Kürt örgütlerinin ortak görüşleri olarak şekilleniyordu.

Kürtler bir ulustur ve Kürt ulusunun iradesine rağmen ülkesi emperyalist güçler ve işbirlikçileri sömürgeci devletler tarafından parçalanmıştır. Kürdistan uluslararası klasik bir sömürge ülkedir. Kürdistan'da gündemde olan ulusal demokratik devrimdir. Kürt ulusal hareketinin kendi ülkesinde bağımsız örgütlenmesi bir hak ve gerekliliktir. En asgarisinden federasyon olmak üzere Kürdistan'ın bağımsız olması ve tarihsel koşullara bağlı olarak birleşmesi gerekiyor. Kürdistan'ın en büyük parçası, Türkiye Cumhuriyeti devletinin işgali altındaki Kuzey Kürdistan parçasıdır. Barışçıl ve demokratik yolların tıkandığı koşullarda, hedefe ulaşmak için ülkemizi askeri olarak işgal eden sömürgeci güçlere karşı silahlı mücadele bir haktır, meşrudur ve zaman zaman kaçınılmaz bir yoldur. Bugüne kadar başvuru illegal örgütlenme iradi değil, Türk devletinin zor ve şiddete dayanan inkarcı, yasakçı ve baskıcı politikasının bir sonucudur.

Bunlar ve diğer bazı tezler bu dönemde oluşturuldu.

Elbette bu dönemde bazı ciddi ideolojik ve siyasi yanlışlıklar da yapıldı. Öncelikle uluslararası ideolojik merkezlere bağlılık temelindeki şekillenme, daha sonraki yıllarda ciddi sonuçlara yol açacaktı. Hareketin genç olması, önder kadroların deneyimsizliği, artan solcu eğilimler ve yer yer yaşanan provakatif eylemlerden dolayı, pratikte de ciddi hatalar işlendi.

Kürt ulusal hareketinin yakın tarihi (1960-1980) bir çok yönüyle özel bir dönemdir. Ekonomik ve sosyal alanda Kürt toplumunun bir gelişim ve değişim sürecini yaşadığı ve uluslararası gelişmelerin de yoğun biçimde etkilediği bu dönemde, ulusal demokratik hareket hızlı bir gelişim süreci yaşıyordu. Toplumun değişik kesimleri ulusal ve sınıfsal talepleriyle siyasal sürece katılıyor, hareket kitlesel boyutlar kazanarak geniş toplumsal çevrelere yayılıyordu.

12 Eylül 1980 askeri-faşist darbesiyle yeni bir döneme girildi. Genç, hazırlıksız ve deneyimsiz yakalanan ulusal demokratik hareket, bu yeni döneme uygun bir örgütlenme ve mücadele tarzı geliştiremedi. Örgütlerin sorunları, yetersizlik ve olumsuzlukları gün yüzüne çıkıyordu. Bu koşullarda, ağır operasyonlara maruz kalan bir çok örgütün önder kadroları ülkeden ayrılmak zorunda kaldılar. Kadroların, önce Ortadoğu'ya, ardından da Avrupa'ya çıkışı, ülkeden kopuşu hızlandıran önemli nedenlerden biriydi. 12 Eylül 1980 darbesiyle gelen askeri-faşist diktatörlük koşullarında, döneme uygun mücadele biçimlerini geliştiremeyen ve bir çıkış yolu bulamayan siyasi örgütler, iç sorunlarının da dışa vurmasıyla bölünme, ayrılma ve kopmalar şeklinde gelişen bir çözülme sürecine girdiler.

PKK'nin bu süreçteki konumu farklıdır. 12 Eylül öncesinde dağılma sürecine giren PKK, Ortadoğu'da farklı bir yol izledi. Yurtdışına çıkan güçlerini toparlamaya ve silahlı mücadele için hazırlıklar yapmaya başladı. 15 Ağustos 1984'te başlattığı silahlı eylemlerle, Kuzey Kürdistan'ın yakın tarihinde başlı başına değerlendirilmesi gereken bir sürece damgasını vurdu. Bu nedenle, PKK olayını ve yolaçtığı gelişmeleri, özel olarak değerlendirmek gerekiyor.

PKK ve yıllarca süren silahlı mücadelenin Türkiye, Suriye, İran ve Irak ile doğrudan bağlantılı yanları, diğer uluslararası boyutlarını anlamadan, bu süreci ve sonuçlarını doğru kavramak olanaklı değildir. PKK'nin kuruluş amacı ve Kürdistan'da yaptıkları ile Türk devletinin bu süreçte nasıl bir rol oynadığı konusunda bir çok şey artık sır olmaktan çıkmıştır. Başta Abdullah Öcalan'ın ifadelerinde olmak üzere, PKK'nin kendi kaynakları ve bazı devlet kurumlarının sızdırdığı bilgi ve belgeler, bu süreci önemli oranda aydınlatıyor.

PKK, bir tasfiye hareketi olarak ortaya çıktı. Kurulduğu günden itibaren, kendisi dışında yurtsever güç tanımayan PKK, bu siyasetini hiç bir zaman terketmedi. Diğer yandan, bu dönem boyunca PKK, kendisi dışında başka bir alternatifin ortaya çıkmaması için Türk devletinden daha çok duyarlı davrandı.

Kürdistan ulusal demokratik hareketi, 1980'li yılların ortalarında başlayan ve 1990'lı yıllarda derinleşen ideolojik ve siyasal bir değişim sürecine girdi. Kürdistan devriminin stratejik tezlerini tartışmaya açan bazı kadrolar, giderek 1970'li yıllarda oluşturulan temel tezlerden ve stratejik hedeflerden uzaklaşmaya başladılar, ciddi bir özeleştiri dahi yapmadan redd-i miras yoluna girdiler. Bu geriye dönüş sürecinin iyi tahlil edilmesi gerekiyor. Çünkü bu sürece yol açan ulusal ve uluslararası neden ve gelişmeler ile Kürdistan ulusal demokratik hareketinin içinde bulunduğu durum somut olarak tesbit edilmeden, ileriye yönelik kalıcı ve istikrarlı yapılar oluşturmak mümkün değildir.

Kürdistan Ulusal Demokratik Hareketinin Günümüzdeki Durumu

Kürdistan'da, son 20 yıl içinde ulusal ve siyasal uyanış derinleşerek geniş boyutlar kazandı, ulusal hareketin toplumsal temeli genişledi, Kürtlerin uluslaşma süreci ivme kazandı. Bu uyanış sadece Kürdistan ile sınırlı değildir. Türkiye'de yaşayan Kürt nüfusu ile başta Avrupa ülkeleri olmak üzere yurtdışındaki Kürtler arasında da yoğun bir ulusal ve siyasal uyanış süreci yaşanıyor. Bu temelde ciddi bir ulusal kurtuluş potansiyeli ortaya çıkmıştır. Her toplumsal kesimden insanlar kitlesel olarak ulusal demokratik harekette yerlerini alıyor, halk kitlelerinde geçmişle kıyaslanamayacak bir ulusal ve demokratik hak talebi, kimliğine sahip çıkma çabası, özgür ve bağımsız yaşama arzusu kendisini dayatıyor. 1980 ve 1990'lı yıllarda yaşanan büyük acı ve tahribatlara, 20 yıl süren ve Kürt toplumuna ağır yıkım getiren savaşa, PKK'nin dayattığı teslimiyetçi ve Türkleştirme politikasına, Türk devletinin süregelen inkar, baskı ve imha politikası gibi olumsuz gelişmelere rağmen, Kürt toplumu dinamik, üretken ve sindirilemez bir toplum olduğunu ortaya koymuştur. Güney Kürdistan'daki gelişmeler, Avrupa Birliği (AB) sürecinin etkileriyle Türkiye'de yaşanan görece yumuşama, bu bağlamda son yıllarda meydana gelen legal demokratik açılımlar, PKK'nin kitleler üzerindeki etkisinin kırılması vb. bu olumlu gelişmeleri etkileyen diğer bazı faktörlerdir. Kuzey Kürdistan'da yaşanan süreç, paradoksal bir gelişme gösterse de, giderek yoğunlaşan ulusal demokratik potansiyel, Kürt toplumunun yaşanan siyasal tıkanma ve çözümsüzlüğü aşacak ve yeni bir alternatif yaratacak dinamiklere sahip olduğunu ortaya koyuyor.

Güney Kürdistan Özgürlüğün Şafağını Yaşıyor

Güney Kürdistan'da yaşanan süreç, yakın Kürt tarihinde yeni bir sayfa açmıştır. Yarım asırlık bir ulusal direniş boyunca kan, gözyaşı, katliam, göç ve yıkımlar yaşayan ülkemizin bu parçası, 21. yüzyılın başında (1990'dan bu yana) özgürlüğün şafağını yaşıyor. Kürtler, tarihlerinde ilk kez bu kadar kurtuluşa yakınlaşmışlar. Bu parçada sömürgecilik zincirinin halkalarından birini kıran halkımız, kendi geleceğini kurmaya başlamıştır. Kürt tarihinin ilk özgür seçimleri bu topraklarda hayat buldu. Kendi politik partileri, parlamentosu, hükümeti ile bu parçada yaşayan halkımız, özgür iradesiyle kendi kendini yönetme durumuna gelmiştir. Hala varolan ciddi iç sorunlarına ve en önemlisi Türkiye, İran ve Suriye sömürgeci devletlerinin ve diğer gerici bölge ülkelerinin yoğun müdahalelerine rağmen, Güney Kürdistan'da yaşayan halkımız, dostlarına ve düşmanlarına kendi kendisini idare edebilecek bir toplum olduğunu ispat etmiştir. Gerçekte, bugünkü verili koşullarda, Güney Kürdistan'da fiili olarak bir Kürt devleti kurulmuştur. Genel olarak bölgede ve özel olarak Irak'ta, mevcut ittifak ve güçler dengesinde Kürtler aleyhine yeni ve ciddi bir değişiklik ortaya çıkmazsa, varolan durum devam edecektir. Bu durum, Kürtlerin kaderini değiştirecek olan tarihsel bir dönüm noktası olacaktır.

Güney Kürdistan'daki kazanımlar, dört parçadaki Kürt halkının ulusal kazanımları olarak görülmelidir. Dolayısıyla, bu parçadaki kazanımların korunup geliştirilmesi, tüm yurtsever güçlerin ve Kürt halkının ulusal ve tarihsel görevidir. Dört parçadaki yurtsever güçlerin ezici çoğunluğu, bu tarihsel görevin bilinciyle Güney Kürdistanı destekliyor, birlik ve dayanışmada bulunuyor.

Ancak, Güney Kürdistan'da, her şeyin doğru ve yolunda gittiği söylenemez. Burada varolan sorunları görmek ve yaşanan olumsuzlukları eleştirmek gerekiyor. Bazı siyasi çevreler dalkavuk ve çıkarıcı bir yaklaşımla, sorunları görmezlikten geliyor ve her şeyi güllük ve gülistanlık olarak görüyor. Bazıları da, bir tarafa yaranmak amacıyla aşırı bir tarafçılık içine girerek, adeta kraldan daha çok kralcı davranıyorlar. Doğru bir tutumla, ulusal ve tarihsel bir görev bilinci içinde, ülkemizin bu parçasındaki kazanımlara sahip çıkarak onları desteklerken, diğer yandan yapıcı ve dostane eleştirilerimizle onları uyarmak zorundayız.

İçten ve dıştan kaynaklanan yoğun baskılara rağmen, uzun bir süre Güney Kürdistan'da ulusal parlamentoya işlerlik kazandırılmadı. Yıllarca iki ayrı hükümetin idaresi altında siyasal otorite fiili olarak ikiye bölündü. Bu durum, büyük bir zaman kaybına yolaçtı ve ayrıca zaten varolan farklı

lehçe ve kültürel farklılıklar temelindeki "Soran" ve "Behdînan" ayırımını daha çok derinleştirdi. KDP ve YNK arasındaki, yakınlaşma ve son dönemde merkezi tek bir ulusal hükümet konusundaki gelişmeler tüm halkımızın coşkuyla karşıladığı tarihsel önemi büyük bir adımdır. Kürdistan'ın diğer parçalarında olduğu gibi, Güney Kürdistan yurtsever güçlerinin de birlikteliği kaçınılmazdır. Güney Kürdistan öncelikle kültür, lehçe, bölge, sosyal vb. farklılıkları da gözetilen ulusal uzlaşma siyaseti temelinde merkezi bir ulusal parlamento ve hükümete kavuşmak zorundadır. Başta KDP ve YNK olmak üzere, siyasal parti ve örgütlerin ulusal kurumlar üzerindeki egemenliği sınırlandırılmalı, sivil ve demokratik bir toplumun yaratılması için daha fazla zaman geçirilmeden siyasi, hukuki, idari, mesleki vb. yeni düzenlemelere gidilmelidir.

Irak genelinde yaşanan süreçte Kürtler, belirleyici bir rol oynamaktadırlar. Mevcut süreçte Kürtler olmadan, Irak genelinde güvenlik ve demokratikleşmenin sağlanması, terörist saldırılara karşı mücadelenin başarıya ulaşması, yaptırım gücü olan bir iktidarın kurulabilmesi vb. olanaklı değildir. Ayrıca Kürtler, Sünni Araplar ile Şii Araplar arasında birleştirici bir rol oynamaktadırlar. KYB lideri Celal Talabani'nin Irak devlet başkanı seçilmesi, bu anlamda Kürtler için son derece önemli bir olaydır.

Ancak, Güney Kürdistan'da, "federal yapının" nasıl şekilleneceği ve Kürdistan sınırlarının tam olarak belirlenmesi ve bu bağlamda Kerkük'ün statüsünün ne olacağı, hayati önemde sorunlardır. Bu konuda, hala bir belirsizlik yaşanmaktadır. Bu, dört parçadaki Kürt halkının dikkatle ve sabırsızlıkla takip ettiği bir durumdur.

Doğu Kürdistan'da Halkımızın Mücadelesi Yeniden Yükseliyor

Doğu Kürdistan'da, mollalar rejimi, tüm acımasızlığıyla Kürt halkına yönelik zulüm ve baskı politikasını sürdürmeye devam ediyor. Rejimin karakterinde, özellikle Kürt halkına yönelik politikasında, bir değişiklik olmamıştır. Aksine, radikal dinci mollalar egemenliklerini pekiştirmeye devam ediyorlar. Buna karşın, günümüzde mollalar rejimine karşı en büyük mücadele yine Doğu Kürdistan'da verilmektedir. Abdurrahman Kasımlı ile Said Şerefkendi dahil çok sayıda önder kadrosunun hain tuzaklarla şehit edilmesine rağmen, İKDP'nin ve diğer yurtsever güçlerin mücadelesi değişik biçim ve düzeylerde devam ediyor. Saddam rejiminin devrilmesi ve Güney Kürdistan'da yaşanan olumlu gelişmeler, bu parçadaki halkımızın moralini yükseltmiş ve mücadelesine ivme kazandırmıştır. 2005 yılı içinde Kürdistan'ın bazı kentlerinde ortaya çıkan kitlesel direniş eylemleri bu parçada yeni bir direniş dalgasının yükselmeye başladığını gösteriyor. Son yıllarda, İran mollalar rejimine yönelik uluslararası alanda artan baskı ve tecrit durumu, halkımızın mücadelesi açısından önemli bir gelişmedir.

Güney-Batı Kürdistan'da Durum

Güney-Batı Kürdistan'da da önemli gelişmeler yaşanıyor. Sömürgeci Baas yönetimi, Kürt halkına yıllardır ağır baskı, zulüm ve sindirme politikası uygulamaktadır. Ülkemizin bu parçasında, sayıları bir kaç yüzbinli bulan Kürt insanı, halen vatandaş bile sayılmamaktadır. Ancak, sömürgeci Suriye rejimi, tıpkı Saddam rejimi gibi son günlerini yaşıyor. Bu çılgınlıkla, çeşitli provokasyonlar düzenleyerek, Saddam artıklarıyla birlikte, Kürt halkına saldıran Suriye rejimi, halkımızın güçlü direnişiyle karşılaştı. Mevcut durumda Baas rejimine karşı, içeride direnen güçlerin başında, Kürtler gelmektedir. Yurtsever güçlerin yıllar süren çalışmaları meyvesini vermiş, önemli bir ulusal, demokratik ve kültürel potansiyel ortaya çıkmıştır. Güney Batı Kürdistan, uzun bir birikim ve bekleyişin ardından, yeni bir döneme giriyor. Saddam yönetiminin devrilmesi ardından moral kazanan halkımız, Baas yönetiminin acımasız uygulamalarına karşı sesini daha yüksek bir şekilde duyurmaya, kitlesel direnme hareketlerini ortaya koymaya başlamıştır. Son dönemde, Kürdistan'da ve Kürtlerin yoğun yaşadığı Şam ve Halep gibi Suriye'nin bazı büyük kentlerinde, önemli kitlesel protesto eylemleri gerçekleşti. Uzun yıllardır baskı ve zulüm altında sessiz kalan Kürt halkı, bu direnişiyle Baas rejimine kolay kolay teslim olmayacağını tüm dünyaya gösterdi.

Askeri güçlerle direnişi bastırmaya çalışan Baas rejimi, yüzlerce Kürt yurtseverini katletti, binlercesini zindanlara doldurdu. Hala çok sayıda insanın akibetinden haber alınamıyor. Kamışlo, Hasseki, Derik, Afrin ve diğer bir çok Kürt kentinde ortaya çıkan direniş eylemleri, Suriye Baas rejiminin sonunun yakın olduğunu göstermektedir. Yurtsever bir din adamı olan Şêx Maşûq Xiznewî'nin Suriye istihbaratı (El Muhabarat) tarafından kaçırılarak öldürülmesi ise bardağı taşıran son damla oldu. Şêx Maşûq Xiznewî'nin cenazesine yüzbinlerce insan katıldı.

Suriye Baas rejimi, tıpkı İran'daki mollalar rejimi gibi, uluslararası alanda giderek yalnızlaşmakta, artan baskılar sonucunda bazı alanlarda geri adımlar atmak zorunda kalmaktadır. Bu durum, bu parçadaki halkımıza cesaret vermekte ve mücadelesine güç katmaktadır.

Kuzey Kürdistan Korkunç Bir Yıkım Savaşına Sahne Oldu

Kuzey Kürdistan'da yaşanan süreç, olumlu ve olumsuz gelişmelerin içiçe yaşandığı paradoksal bir süreçtir. Bu olumsuz gelişmeleri, nesnel ve öznel gelişmeler olarak iki kategoride değerlendirmek gerekiyor.

Kürdistan, korkunç bir savaşa sahne oldu. Yıllardır süren savaşın yolaçtığı ekonomik, sosyal, demografik, sosyo-kültürel boyutlu yıkım, Kürdistan'da yaşanan maddi olumsuzluklardır. Bu alanda, nesnel verilere dayalı, kapsamlı ve ciddi araştırmalar yapmak gerekiyor. Son 20 yıl içinde 5 bin köyün yakılıp yıkıldığı, 4 milyon insanın toprağından edilerek zorla göçettirildiği, savaş boyunca ormanların yakılması ve kimyasal maddelerin kullanılması sonucu doğanın ciddi bir şekilde tahrip edildiği, ekonominin belirgin bir şekilde gerilediği, göç sonucu kentlerin doğal yapısının bozulduğu ve sosyal alanda büyük sorunların ortaya çıktığı, asimilasyonun arttığı, genel olarak Kürt toplumunun sosyo-ekonomik dengelerinin bozulduğu vb. genelde kabul gören tesbitlerdir.

Göç, köylerden kentlere, Anadolu'ya, Avrupa'ya olmak üzere üç boyutlu bir süreçtir. Kürdistan'da bir çok kent, kırsal alandan göçeden nüfus nedeniyle tanınmaz bir durumdadır. İşsizlik, yoksulluk ve bunların beraberinde getirdiği sorunlar toplumsal bir kaosa yol açmıştır. Bu dönemde, birkaç milyonla ifade edilen Kürt nüfusu, Batı Anadolu'ya göç etmiştir. Türkiye'nin bir çok metropol kentinin varoşları Kürt nüfusuyla dolmuştur. Kürtler, buralarda en az ücretle en ağır ve en pis işlerde çalıştırılıyor. Yine bu dönemde, çok sayıda siyasi kadro ve aydın da içinde olmak üzere, binlerce insan başta Avrupa ülkeleri olmak üzere, yurtdışına çıkmak zorunda kalmıştır. Kürdistan'dan göçe zorlanan sadece insanlar değildir, sermaye ve nitelikli insan gücü (beyin gücü) de ülkeyi terketmeye zorlanmıştır. Kürdistan'daki devlet yatırımları durduğu gibi, çok sayıda sınırlı yerel işletmeler de kapanmış, ticaret büyük zarar görmüştür. Bu süreçte, savaşın fiili olarak sürdüğü kırsal alanda, Kürt toplumunun iki temel ekonomik faaliyet alanı olan tarım ve hayvancılık ise en büyük darbeyi almıştır.

1980'li yıllara kadar Kuzey Kürdistan toplumu bazı alanlarda belli ölçüde kendine yeten geçiş sürecinde görece kapalı bir toplum idi. Bir sömürge pazarı olmasına rağmen özellikle tarım ve hayvancılık alanında büyük ölçüde kendine yeten bir durumdaydı. Savaş ve yolaçtığı gelişmeler, devletin bu dönemde uygulamaya koyduğu politikalar sonucu, varolan nispi iç dinamikler de tahrip edilmiş ve Kürt toplumunun doğal ekonomik, sosyal, demografik ve kültürel dengeleri ağır darbeler almıştır. Kürdistan'dan göçettirilen nüfus, beyin gücü, sermaye ve daha başka bir çok dinamiği geri getirmek olanaksız olmazsa bile, çok zor ve zaman alacak olan ciddi bir sorundur. Kürdistan'ın demografik yapısı büyük yara almıştır. Devletin Kürdistan kırsalını insansızlaştırma politikası, büyük ölçüde başarıya ulaşmıştır. Bir toplumun yaşamında en büyük ve kapanamaz olan yara, zora dayalı göç olgusudur. Bu yıkımlar sosyal, kültürel ve ahlaki alanlarda dejenerasyona yol açmış, toplumsal değerleri aşındırmış, sosyal bir bunalıma yol açmıştır. Toplumun yeniden iç dengelerine kavuşması büyük projeler gerektiren, büyük çaba ve zaman isteyen bir süreçtir. Son

yıllarda, giderek hız kazanan asimilasyon, Kürt dili ve kimliği üzerinde büyük tahribatlara yol açmıştır.

Redd-i Miras ve Türkiyelileşme Eğilimi

Diğer yandan, öznel alanda da Kürdistan ulusal demokratik hareketi, 1980'li yıllarda başlayarak 1990'lı yıllarda derinleşen ve bugün hala devam eden ideolojik, siyasi ve stratejik bir inkar, aşınma ve gerileme sürecini yaşıyor. 1970'li yıllarda oluşturulan bir çok temel tez bu süreçte terkedildi. Bugünün genel manzarası itibariyle, marjinal düzeyde kalan bazı Kürt örgütleri ile az sayıda aydın insan dışında, Kürt siyasi ve aydın çevrelerinin somut olarak ne istedikleri pek açık değildir. 1970'li yıllarda Kürdistan ulusal demokratik hareketinin temel tezlerinin yaratılmasında emeği geçen çok sayıda önder kadro da içinde olmak üzere, geniş bir Kürt siyasi ve aydın çevresi, Kürt ve Kürdistan sorununu Türkiye'nin sınırları (Misak-i Milli) içinde "demokratikleşme sürecinde" çözülmesi gereken bir "kimlik ve kültürel haklar sorunu" olarak görüyor. Kürdistan'ın bağımsızlığını savunan siyasi çevre ve kadrolar ise marjinal bir konuma düşmüşlerdir. Bu anlayışa göre, Kürdistan'ın birliği, gündemde bile olmayan bir sorundur. Hatta bazılarının nezdinde Kürdistan'ın bağımsızlığını ve birliğini savunmak hayalperestlik ve maceracılıktan öte bir şey değildir. Kürdistan ulusal demokratik hareketinin içinde bulunduğu inkar, aşınma ve gerileme sürecinin hızlandırılmasında İmralı Süreci ile başlayan, "demokratik cumhuriyet", "anayasal kimlik" ve "kültürel haklar" söylemlerinin de büyük etkisi olmuştur. Ancak, süreç bundan daha eskilere dayanıyor. İlginç olan, görünürde İmralı Süreci'ne karşı çıkıyor görünmelerine rağmen, özünde bu süreci yaşayanların savduklarıyla İmralı Süreci siyasal olarak örtüşmekte ve aynı sonuca götürmektedir. Bir bakıma Türk devletinin istediği de budur. Türk devletinin de artık kendisine göre bir "çözüm yolu" vardır. Çünkü, Türk devleti, "Kürt realitesini kabul ettiğini" söylüyor, ancak sorunun Misaki-i Milli içinde "anayasal vatandaşlık" ve kendince "kültürel haklar" çerçevesinde çözülmesini dayatıyor. Yani Türk devletinin de artık kendisine göre bir çözüm politikası vardır! Yeni tipte bir entegre-asimilasyon politikası olan "Demokratik Cumhuriyet" tezi bu politikanın ifade edilme tarzıdır. Ama hazin olan Kürt cephesindeki manzaradır. Geçmişte Güney Kürdistan yurtsever güçlerini "otonomist" olarak eleştirenler, bugün artık otonomiye bile "gerçekçi" bulmuyorlar. Diğer yandan 1990'lı yıllara kadar otonomiye savunan Güneyli güçler bugün federasyonu asgari hedef olarak görüyorlar. Bu kıyaslama bile Kuzey Kürdistan ulusal demokratik hareketinin siyasal taleplerinin nereden nereye gerilediğini göstermektedir. Bunun nedenleri üzerinde ciddi olarak durulmalıdır. Ciddi bir özeleştiri bile yapmadan, "realist" olmak adına bu boyutlarda siyasal bir değişim sürecini yaşayan kadro ve çevreler, özünde kendi ulusal ve siyasal varlık nedenlerini inkar ediyorlar. Uğruna büyük bedeller ödenerek elde edilen kazanım ve değerlerin yadsınması Kürdistan ulusal demokratik hareketini tanınamaz bir duruma getirmiştir.

Kürt ulusu ne istiyor, Kürt örgütleri nasıl bir gelecek öneriyor, Kürt siyasetçilerinin ve Kürt aydınlarının görev ve sorumlulukları nelerdir? Yaşanılan süreçte bu sorulara mutlaka cevap verilmelidir. Ne istediğini açık ve net olarak ortaya koyamayan bir toplum, geleceğini kuramaz. Kürtler öncelikle ne istediklerini bilmek zorundadırlar.

Kürdistan Ulusal Demokratik Hareketinin Temel Tezleri Bugün de Geçerlidir

Kürdistan ulusal demokratik hareketi bir bakıma ulusal ve siyasal planda bir kimlik bunalımı içindedir. 1980'li yılların ortalarından bu yana temel tezlerde ve devrimci değerlerde bir aşınma, dejenerasyon ve redd-i miras dönemi yaşanıyor. Artık ulus, ülke, bağımsızlık, birlik, illegal örgütlenme, silahlı mücadele, sınıf mücadelesi, sosyalizm, kapitalizm-emperyalizm, uluslararası dayanışma gibi konular geniş bir çevrede konuşulması neredeyse tabu haline gelen konulardır. 1980'li yıllardan bu yana Kürt ulusal hareketi bir strateji değiştirme sürecini yaşıyor. Kürt ulusunun stratejik hedefleri, Türkiye'nin demokratikleşmesi ve bu süreçte kültürel bazı hakların elde edilmesi siyasetine entegre edilmektedir. Sorunun, siyasal bir coğrafyaya tekabül eden ulus ve ülke bazında çözümü giderek yadsınmaktadır. Uluslaşma sürecinin ivme kazanmasına ve Kürt

toplumunda yaşanan ulusal ve siyasal yoğunlaşmaya karşın, önemli bir Kürt siyasi ve aydın çevresinde giderek "Türkiyelileşme" eğilimi gelişmektedir. Bu, paradoksal bir süreçtir. Bazıları için devletin çizdiği sınırlar içinde siyaset yapmanın adı "rasyonel siyaset" oluyor. Diğer yandan, ideolojik alanda yoğun bir sağcılık egemen olmuştur; devrimci değerlerin yerini inkarcılık, bireycilik, kariyerizm, pragmatizm, populizm vb. almıştır.

Hareket, bu paradoksal bunalım sürecini aşmak ve siyasal olarak kendisini yeniden tanımlamak, hedeflerini net olarak açıklamak zorundadır. Doğru bir siyasetle sürece müdahale edilmeden yaşanan bu paradoksal süreci, siyasal tıkanma ve çözümsüzlüğü aşmak mümkün değildir. Bu yapılmadan gelecek için doğru bir program da yapılamaz.

Bize göre, Kürdistan ulusal demokratik hareketinin temel tezleri ve siyasal hedefleri öz olarak bugün de geçerlidir. Bunlar doğru ve sahiplenilmesi gereken tezler ve hedeflerdir. Bu anlamda, Kürdistan ulusal demokratik hareketinin temel tezleri ile bugüne kadar uğruna büyük bedel ödenerek yaratılan devrimci değerlere sahip çıkmak, bunları kararlı bir biçimde savunmak ve diğer yandan siyasi ve ideolojik alanda yaşanan olumsuz gelişmelere karşı mücadele etmek, sürecin can alıcı görevlerinden biridir.

Bunun için de kapsamlı bir siyasal ve tarihsel değerlendirmeye ihtiyaç vardır. Genel olarak 20. yüzyılın ve özel olarak yakın geçmişin bir değerlendirmesinin yapılması, başlı başına yerine getirilmesi gereken bir görevdir. 20. yüzyılın hata ve başarısızlıkları ile bu yüzyılda elde edilen başarılar, kazanımlar, birikim ve deneyimler gün yüzüne çıkarılmalıdır. 20. yüzyılın deneyimlerine dayanılarak 21. yüzyılın başındaki Kürdistan ulusal demokratik hareketinin siyasal programı yeniden oluşturulmalıdır.

Kürt Ulusunun İradesi İpotek Altına Alınamaz Sorunun Özü Ülke ve Ulus Sorunudur

Öncelikle sorun doğru konulmalıdır. Bize göre sorunun özü ülke ve ulus sorunudur. Dün sorunun özü bu idi, bugün de budur, özüne uygun çözülmeyince yarın da böyle olacaktır.

21. yüzyıla girerken Kürt sorunu artık sadece Türkiye, İran, Irak ve Suriye'nin bir sorunu değildir. Sorun, tüm boyutlarıyla bir bölge sorunu ve hatta uluslararası bir sorun haline gelmiştir. ABD, Avrupa Birliği, Rusya ve diğer bir çok devlet ve kuruluş sorunda taraf durumundadır. 20. yüzyıl boyunca uluslararası düzeyde, Kürt sorununda çözümsüzlük politikası egemen oldu. Mevcut çözümsüzlüğün temelinde yatan nedenlerden biri de budur.

Ülke ve ulus olarak Kürtlerin tarihsel durumu 20. yüzyılda değişmedi. Kürdistan, 21. yüzyıla uluslararası klasik bir sömürge olarak devredildi. Kürt ulusu dört parçaya bölünmüş, özgürlük ve bağımsızlıktan yoksun bir ulus olarak 21. yüzyıla girdi. Kürt ulusu bu konuyla 21. yüzyıla ayak basan az sayıdaki topluluklardan biridir. Kuşkusuz, bu tarihsel bir kader değildir. Kürtler, bu tarihsel durumu değiştirmek ve 21. yüzyılda hür uluslar topluluğu içinde özgür ve bağımsız yerini almak zorundadırlar. Bu, Kürtler için hem bir haktır, hem de tarihsel bir görevdir. Dolayısıyla 21. yüzyıla girerken Kürt sorununa uluslararası düzeyde de mutlaka bir çözüm bulunmalıdır.

Bugün de hedefimiz, ülke ve ulus olarak Kürdistan'ın ve Kürt ulusunun kurtuluşunu sağlamaktır. Süreç, ulusal ve demokratik devrim sürecidir. Bu süreçte, Kürdistan ulusal demokratik hareketinin hedefi bağımsız bir Kürdistan olmalıdır.

Elbette bağımsız Kürdistan kolay gerçekleşecek bir hedef değildir. Bu zorlu bir mücadeleyi gerektiren, inişli çıkışlı uzun bir yoldur. Bağımsızlığa giden yolda tarihsel koşullara bağlı olarak birçok ara aşamadan geçilecektir. İlkesel olarak esas hedefe giden yolda kültürel özerklik, otonomi, federasyon vb. hiç bir ara çözüm yolu ve biçimi red edilemez. Ve en asgarisinden kültürel

haklar dahil hiç bir kazanım küçümsenemez, yadsınamaz, hor görülemez. Çünkü, elde edilen her kazanım bu yolda atılmış bir adımdır.

Bugünkü verili durumda siyasi örgüt olarak bağımsızlığı programsal bir hedef olarak görüyor, bunun tarihsel koşullarının varolduğuna ve Kürt ulusunun temel talebinin bu olduğuna inanıyoruz. Ancak bu konuda gerçek söz ve karar sahibi olan Kürt ulusunun bizzat kendisidir. Hiç bir siyasi örgüt kendisini bir halkın/ulusun yerine koyamaz/koymamalı ve programını da o halkın/ulusun iradesi yerine ikame edemez/etmemeli. Tarihsel koşulları yaratıldığında demokratik bir ortamda gerçekleşecek referandum yoluyla, Kürt ulusu kendi kaderini özgürce kendisi tayin edecektir. Diğer yandan "federasyon" veya başka bir çözüm yolunu mutlaklaştırmak ve bunu şimdiden olmazsa olmaz şeklinde bir koşul olarak dayatmak, bu yolla şimdiden Kürt ulusunun iradesini ipotek altına almak, kabul edilecek bir şey değildir. Kürt ulusunun kendi geleceğini özgürce belirleme hakkına hiç bir kayıt konulamaz. Sorunun nihai çözümü bize göre Kürtlerin bağımsız bir Kürdistan devletine kavuşmalarıyla mümkündür. Bu nedenle, TDK-Tevger, programsal olarak bağımsız bir Kürt devletini savunuyor.

Kürtlerin tarihsel ve hatta bugünkü istemlerinin genel olarak bağımsız ve birleşik bir Kürt devletinden yana olduğunu söyleyebiliriz. Ancak, tarihsel koşullar farklı yönde de gelişebilir. Koşullar Kürtleri tek bir ulusal devlet çatısı altında biraraya getirebileceği gibi, her parçada ayrı ulusal devletler içinde örgütlenmelerini de dayatabilir. Hatta koşullar Türkiye, İran, Irak ve Suriye'de egemen uluslarla federasyonları da gündeme getirebilir. Bu nedenle bağımsız bir Kürdistan -ve tarihsel hedef olarak birleşik bir ülke- için mücadele ederken, koşulların dayatması halinde federasyon ve otonomi gibi ara çözüm yollarını da reddetmiyoruz.

Federasyon ve otonomi gerçekte birer ara çözüm yoludur. Çünkü, dünyada yaşanan otonomi ve federasyon deneyimleri ulusal sorunun çözümünde kalıcı olmadıklarını göstermiştir. Sovyetler Birliği, Yugoslavya ve diğer Doğu Avrupa ülkelerinde yaşanan federasyon ve özyönetim deneyimleri sadece belirli bir dönem için çözüm yolu olabilmişlerdir. Süreç bağımsızlaşmaya doğrudur. Çünkü, ezilen ulusların tarihsel istemleri bağımsız devletler yönündedir. Aynı durum Kürtler için de geçerlidir.

Metropollerde Yaşayan Kürtlerin Hakları Güvence Altına Alınmalıdır

Kürtler, ülkeleri gibi bölünmüş ve parçalanmış bir ulustur. Kürdistan toprakları dışında da büyük bir Kürt nüfusu yaşamaktadır. Savaşlar ve sömürgeci devletlerin politikası haline gelen tehcir, mecburi iskan ve Kürdistan coğrafyasını insansızlaştırma gibi nedenlerin yanında ekonomik, sosyal ve diğer bazı tarihi sebeplerden dolayı Kürdistan'dan çevre ülkelere sürekli ve yoğun göçler yaşandı. Bugün Türkiye, İran, Irak ve Suriye'nin bazı bölgeleri ile kimi metropol kentlerinde büyük bir Kürt nüfus yoğunluğu bulunmaktadır. Elde kesin istatistik rakamlar olmamakla birlikte milyonlarca Kürt insanı başta İstanbul, Ankara, İzmir, Antalya, Mersin, Adana, Bursa vb. büyük kentler olmak üzere Anadolu'nun (Türkiye) bir çok bölgelerine dağılmış ve buralara yerleşmiştir. İç Anadolu Kürtleri ise son iki yüzyıl içinde buraya göçettirilmiş olan Kürtlerden oluşmaktadır. Hatta bazı bölgelerde nüfus çoğunluğunu Kürtler oluşturmaktadırlar. Kürtler, Akdeniz bölgesinde, özellikle İskenderun, Adana, Antalya gibi şehirlerde genel nüfün içinde önemli bir yoğunluğa sahiptir. Savaş nedeniyle 1980 ve 1990'lı yıllarda göç ve zorla göçettirme büyük hız kazandı. Türk devleti, "Kürdistanı insansızlaştırma siyaseti"nde önemli oranda başarıya ulaştı.

Anadolu'da yaşayan Kürtlerin ekonomik ve sosyal olarak çok zor ve ağır koşullar altında yaşadıkları genelde bilinen bir durumdur. Fakat, buradaki Kürt nüfusun asıl sorunu milli kimliklerinin tanınmaması ve ulusal kimlikleriyle örgütlenememe, kültürel ve demokratik haklardan yoksun olmaları sorunudur. Buralardaki Kürtler de ancak ulusal kimliklerini inkar etmeleri koşuluyla siyasi ve demokratik bazı haklardan yararlanabiliyorlar. Devletin asimilasyon ve Türkleştirme politikası ile içinde bulunulan ağır sosyo-psikolojik koşullar metropol alanlarda yaşayan Kürtlerin

daha hızlı ve daha etkili bir şekilde asimile olmalarına, ulusal kimlik ve değerlerinden kopmalarına, çoğunluk içinde erimelerine neden olmaktadır. Diğer yandan Türkiye metropollerinde yaşayan Kürtler toplu katliamlar dahil her an ciddi bazı tehdit ve tehlikelerle karşılaşmaktadır.

Anadolu'nun değişik bölge ve kentlerinde yaşayan Kürtlerin milli ve demokratik hakları için Kürdistan ulusal demokratik hareketinin somut çözüm önerilerinde bulunması ve bu amaçla açık bir programa sahip olması gerekiyor. Kürtler, Anadolu'da (Türkiye'de) yaşayan millet ve azınlıklar içinde en büyük milli azınlık haline gelmiştir. Dolayısıyla, sorunun çözümü ve buna ilişkin program bu temelde oluşturulmalıdır. Kürtler, Anadolu'da büyük bir milli azınlıktır. Bu anlamda, Kürt sorunu, aynı zamanda coğrafik olarak da Türkiye'nin temel bir sorunudur. Uluslararası antlaşma ve belgeler milli azınlıklara hangi hakları tanıyorsa Kürtlere de aynı haklar tanınmalıdır. Bu da, milli azınlık statüsünde ulusal ve demokratik hakların tanınmasına tekabül eden bir çözümdür. Kürtler ve diğer milli azınlıkların ulusal ve demokratik hakları başta anayasa olmak üzere, yasalarla güvence altına alınmalı ve buna pratikte işlerlik kazandırılmalıdır. Devletin, Anadolu'da varolan milli, dini ve mezhep farklılıklarını tanıyan, bunların haklarını güvence altına alan ve yaşama geçiren, çoğulcu ve demokratik bir yapıda yeniden yapılandırılması kendisini dayatan tarihsel bir zorunluluktur.

Anadolu'da yaşayan Kürt siyasetçi ve aydınlarının Kürdistan ulusal demokratik hareketinin geçmişinde ve günümüzde önemli yeri ve rolü vardır. Gelecekte de aynı önemli yere sahip olacakları muhakkaktır. 20. yüzyılın başında İstanbul, Kürt ulusal hareketinin önemli bir siyasal merkezi durumundaydı. Denilebilir ki modern Kürt ulusal hareketinin nüveleri 20. yüzyılın başında burada oluşmuştur. 1960'lardan sonra da İstanbul, Ankara ve diğer bazı metropol kentleri Kürt siyasi ve demokratik örgütlenmesinde, basın-yayın alanında, kadro oluşturmada vb. bir çok alanda önemli bir yere sahip oldular. Bugün de buralarda Kürtler açısından yoğun bir siyasi ve aydın birikimi bulunmaktadır. Dolayısıyla Kürdistan ulusal demokratik hareketinin bu açıdan da metropol alanlara yönelik yeni bir program oluşturması gerekiyor.

Birleşik Kürdistan Uzun Vadeli Bir Hedefdir

Kürtler, sömürgecilik koşullarında uluslaşma sürecini yaşayan tarihsel bir topluluktur. Kürdistan zorla dört parçaya bölünmüş bir ülke, Kürtler zorla parçalanmış bir ulustur. Parçalar arasında farklı ekonomik, sosyal, siyasi ve hatta dilsel ve kültürel farklılıklar yaşanıyor. Bölünmüşlükten dolayı siyasi mücadele farklı düzey ve biçimlerde seyrediyor. Güney Kürdistan fiili olarak devletleşirken, diğer parçalarda Kürtler hala en basit ve en doğal insani haklarından yoksundurlar. Mevcut tarihsel koşullarda ülke ve ulus olarak bölünmüşlük durumundan dolayı Kürt politik örgütlerinin programlarına yansıyan ağırlıklı eğilim her parçanın sorunu kendi içinde çözmesi yönündedir. Bu da her parçada bağımsız bir devlet, federasyon ya da otonomiye tekabül eden bir arayıştır.

Parçalanmışlık olgusu Kürdistan'ın tarihi olarak Ortadoğu coğrafyasında yer alan bir ülke olma gerçekliğini ortadan kaldırmaz. Kürdistan, tarihi olarak Kürtlerin ve bu topraklarda yaşayan etnik grupların ülkesidir. Kürdistan'ın ve Kürtlerin birliği tarihi, ulusal, siyasi ve hukuki bir haktır. Bu, sadece Kürtler ve ülkeleri için değil, dünyada her halk-ulus için geçerli olan bir haktır. Bu nedenle biz dünyada bölünmüş tüm halkların ve ülkelerin birliğinden yanayız.

Kürdistan'ın ve Kürt ulusunun birliği sadece bir hak değildir, aynı zamanda Kürtler için bir hedefdir de. Sorun, bu hakkın nasıl kullanılacağı ve bu hedefin nasıl gerçekleştirileceği sorunudur. Dolayısıyla Kürdistan'ın birliği sorunu ulusal demokratik hareketin uzun vadeli program hedeflerinden biri olarak görülmelidir. Bu hedefin gerçekleşmesi tarihsel koşullara ve Kürt ulusunun o tarihsel koşullardaki iradesine bağlıdır. Yani, Kürtlerin ulus ve ülke olarak birliğinin sağlanması uzun tarihsel bir süreç sorunudur. Bu sürecin hangi yönde gelişeceği Kürtlerin mücadelesine, Kürt toplumunun gelecekteki iç dinamiklerine, dış etkenlere ve bir bütün olarak

uluslararası koşullara bağlıdır. Birlik sorunu fiili olarak ancak Kürdistan'ın en az iki parçasının kurtulduğu koşullarda gündeme gelebilir.

Dört Parçadan Kürt Örgütleri Arasında Birlik ve Dayanışma

Kürdistan'ın birliği, bir bakıma Kürtlerin bitmeyen büyük bir rüyasıdır. Kürtler, özgür ve bağımsız yaşamının koşullarını yakaladıkça bu istem daha da büyüyecektir. Kürdistan ulusal demokratik hareketinin görevi bu istemi canlı tutmak, geliştirmek ve birliğin tarihsel koşullarının yaratılması için bugünden çalışmaktır.

Bu da, bugünden dört parçadaki Kürt örgütleri arasında izlenecek olan politikaya bağlıdır. Dört parçadan örgütler arasındaki ilişkilerin biçimi, birlik ve dayanışma siyaseti hem günümüzde ve hem de gelecekte, birliğin tarihsel koşullarının yaratılması açısından son derece önemlidir. Her şeyden önce dört parçadaki örgütler arasında birlik ve dayanışma, aynı ulusun yurtsever demokratik güçleri arasındaki ilişkiler olarak görülmelidir. Bu ilişkiler kardeşlik temelinde birlik, dayanışma, zor ve şiddetten uzak, eleştiri-özeleştiriye dayanan, demokratik ve dostane ilişkiler temelinde olmalıdır. Sorunlar ve iç çelişkiler barışçıl ve demokratik yollardan çözümlenmelidir. İç çatışma ve kardeş kavgası kesinlikle ortadan kaldırılmalı ve yasaklanmalıdır, bu konuda ilkesel bir tutum alınmalıdır. Gerçekte dört parçadan yurtsever demokratik örgütlerin ilişkilerini düzenleyen bir ulusal yasa taslağının hazırlanarak tüm örgütlerin ve Kürt yurtsever kamuoyunun tartışmasına sunulması gerekiyor. Buna bağlı olarak dört parça arasındaki ilişkileri düzenleyen, sorunlara çözüm arayan, öneriler sunan, danışma görevi gören bir örgütsel yapılanmaya da gereksinim vardır. Böyle bir yapılanmanın biçimi, misyonu, işleyişi vb. ancak görüşmeler sonunda ortak bir iradeyle tesbit edilebilir.

Önemli Olan Amaca Uygun Araçlar Seçmektir

Amaç ile bu amaca götüren yol ve araçlar arasındaki ilişkiyi doğru kavramak lazımdır. Amaç, Kürt ulusunun kurtuluşudur. Bu amacın hangi yol ve hangi biçimde gerçekleşeceği önemlidir ve öteden beri tartışılan bir sorundur. İlegal örgütlenme ve silahlı mücadele bu yol ve araçlardan biridir. Bu konuda geçmişte önemli yanlışlıklar yapıldı. Örgütlenme ve mücadele biçimleri konusunda sığ görüşler savunuldu, illegal örgütlenme ve silahlı mücadele adeta fetişleştirildi. Bugün de bu alanda bir kafa karışıklığı yaşanıyor ve bazı çevreler sapma içindedirler.

Örgütlenme vazgeçilmez temel haklardan biridir. Örgütlenme bir amaca ulaşmanın temel araçlarından biridir. Bir halkı, bir ulusu, bir toplumsal grubu vb. eğemenlik altında tutmanın en kestirme ve başarılı yolu örgütlenme haklarının ellerinden alınmasıdır. Bu nedenle dünden bugüne sömürgeci TC devletinin Kürt ulusuna dayattığı yasaklar politikasının başında örgütlenme yasağı gelmektedir.

Ancak, hiç bir toplumun örgütlenme hakkı engellenemez. Örgütlenme özgürlüğü elinden alınanlar başka yollarla örgütlenmek zorunda kalırlar. Kurulu düzenin yasalarına ters düştüğü için de, buna "illegal örgütlenme" (yasal olmayan örgütlenme) denilmiştir.

Kürtler, kendi ulusal kimlikleri temelinde özgür ve demokratik bir örgütlenme ortamını bulamadılar. Devlet, onları hep "illegal" olarak örgütlenmeye zorlamış ve hatta buna mecbur etmiştir. Yani illegal örgütlenme, Kürtlerin iradeleriyle başvurdukları bir yol değil, ancak kendilerine sunulan bir seçenek olmuştur. Kürtler, bugüne kadar genel olarak illegal örgütlenmişlerdir. Dolayısıyla kimse Kürtleri illegal örgütledikleri için suçlayamaz. Zorunluluktan doğan her şeyde eksik bir yan vardır. Kuşkusuz, zorunluluktan doğan illegal örgütlenmenin de kendi doğasından kaynaklanan sakıncaları ve yolaçtığı bazı sonuçları vardır. Kürtler illegal örgütledikleri için yanlış yapmadılar, çünkü başka seçenekleri yoktu. Ancak, illegal örgütlenmenin kendi içinde kaba bir "gizli örgütlenme"ye dönüştüğü koşullarda durum ciddiyet kazanmıştır. İlegal örgütlenme zaten

demokratik mekanizmaların asgarisinden işlediği, dışardan kontrol ve denetime kapalı bir örgütlenmedir. Bir de bunu aşırı dereceye vardırmak ve fetişleştirmek varolan asgari demokratik işleyişi de ortadan kaldırır. Geçmişte ulusal demokratik harekette bu tür yanlışlıklar yaşandı.

Bu konuda ilkesel bir tutuma sahip olmak lazım. Tüm sakıncalı sonuçlarına rağmen illegal örgütlenmeyi temelden red etmek yanlıştır. Bugün yapılan yanlışlardan biri de budur. İlegal örgütlenme geleneğinden gelen bir çok eski kadro da içinde olmak üzere geniş bir çevre neredeyse bütün kötülüklerin kaynağı olarak illegal örgütlenmeyi görüyor. Hatta illegal örgütlenme geleneğinden gelenlerle demokratik alanlarda birlikte çalışmaya sınır getirenler bile var. Oysa, bugünkü ulusal demokratik potansiyelin en büyük kaynağı ve yaratıcısı bizatihi illegal Kürt örgütlenmeleridir.

Kuşkusuz illegal örgütlenme mutlak değildir. Bunda dönem ve koşullar belirleyicidir. Bazı dönem ve koşullarda illegal örgütlenme kaçınılmazdır. Devletler ve yıllarca yasal çalışan kuruluşlar bile belirli koşullar altında çalışmalarını gizlemek (illegal çalışmak) zorunda kalıyorlar. Bu tür örgütlenmelerde önemli olan koşulları zorlayarak azami derecede örgüt işleyişinde demokratik işleyiş mekanizmalarını çalıştırmak, denetim ve kontrolü hayata geçirmek, eleştiri-özeleştiri yolunu açık tutmaktır. Örgüt içi demokratik mekanizmaların işlemediği yapılarda giderek kaba gizlilik egemen olur, söz ve karar yetkisi kişi/kişilerde toplanır, örgütsel ilişkilerin yerini kişisel ve karanlık ilişkiler alır, sonunda ucube yapılar ortaya çıkar.

Mücadele Değişik Biçimleriyle Canlı Bir Süreçtir

Mücadele biçimi konusunda da dün olduğu gibi bugün de önemli yanlışlıklar yapılıyor. Hayat canlı, toplumlar dinamik, tarihsel gelişme zikzaklıdır. Her dönemde ve her türlü koşullarda geçerli tek bir mücadele biçimi ve aracı yoktur. Mücadele biçimlerini ve araçlarını belirleyen yaşanan dönemdeki tarihsel koşullardır. Bunlar dönemden döneme ve toplumdaki topluma farklılıklar arz etmiştir. Bu farklılıklar içinde, tarih boyunca zor ve şiddet içeren mücadelenin bir çok tarzı ve bu arada silahlı mücadele, yığınsal toplumsal başkaldırı, pasif direniş, demokratik mücadele ve daha sayılamayacak kadar değişik biçim ve zenginlikte mücadele biçimleri ve araçları denenmiştir. Silahlı mücadele, mücadele biçimlerinden sadece bir tanesidir.

Tıpkı illegal örgütlenmede olduğu gibi mücadelenin biçimleri ve araçlarının seçiminde de Kürtler hep kendilerine dayatılan mücadele biçim ve yöntemlerine zorlanmışlar. 19. yüzyılın sonunda ve 20. yüzyıl boyunca Kürtler hep silahlı direniş hareketlerinde bulunmuşlardır. Bunun nedenleri araştırıldığında karşımıza yine sömürgeci devletlerin zorlayıcı politikaları çıkıyor. Silahlı mücadele yolu Kürtlerin özgür seçimi olmamıştır, hep kendilerine dayatılmıştır. Yasal ve demokratik mücadele ortamına sahip olmayan Kürtler ulusal ve demokratik haklarını elde edebilmek ve diğer yandan sömürgeci devletlerin saldırılarına karşı kendilerini savunabilmek için silahlı mücadele yoluna başvurmuşlardır. Bu çerçevede Kürt halkının özgürlüğünü elde etme mücadelesinde kendisine dayatılan silahlı mücadele yoluna başvurması haklı ve meşrudur.

Elbette zor ve şiddete dayanan mücadele biçimleri, güncel tabirle silahlı mücadele, asla keyfiyete bağlı bir mücadele yolu değildir. Karar verilmeden önce çok iyi düşünülmesi ve sonuçlarının ciddi olarak hesaplanması gerekir. Çünkü silahlı mücadele bir toplum için ölüm, göz yaşı ve yıkım demektir. Hele başarısızlıkla sonuçlanan bir silahlı mücadelenin neden olduğu yıkım sadece maddi şeylerle sınırlı değil, toplumun manevi hayatında da onarılmaz yıkımlara yolaçmaktadır. Bugün Kuzey Kürdistan toplumu bu gerçeği iliklerine kadar yaşıyor.

Kuşkusuz bizim tercihimiz sonuna kadar demokratik ve barışçıl mücadele yollarında ısrar etmektir. Ancak, tüm zorluklarına ve olumsuz sonuçlarına rağmen son ve zorunlu bir seçenek olarak ilkesel düzeyde silahlı mücadele red edilemez, edilmemelidir. Çünkü, belirli koşullar altında silahlı mücadelenin kendisini bir zorunluluk olarak dayatması yanında bir de siyasal ve hukuksal açıdan

bir hak olması boyutu vardır. Bir çok uluslararası belgede ve bu arada insan hakları beyannamesinde bunun yeri vardır. Buna göre baskı altında yaşayan bir toplumun, şayet yasal ve demokratik yollardan haklarını elde edemiyorsa, haklarını elde edebilmesi için kurulu idareye başkaldırma hakkı vardır.

Silahlı mücadele bir savaş biçimidir. Bilindiği gibi savaş, siyasetin başka yollarla ve başka araçlarla sürdürülmesidir. Devletler arasındaki savaşın nedeni ve mantığı da budur. Nasıl ki devletlerarası savaşın bir hukuku varsa, devleti olmayan toplulukların da hak arama yolu olarak zor yoluna başvurmalarının bir siyasi, hukuki ve felsefi dayanağı vardır. Bazı büyük sorunların ancak savaşlarla çözüldüğü tarihsel olarak yaşanan bir gerçekliktir. Sözün bittiği yerde silahlar konuşur. Hatta bazen barış ancak savaşla kurulabiliyor. Kaldı ki silahlı mücadeleyi savunmak, bunun mutlaka hayata geçirileceği anlamına gelmiyor. Sonra, silahlı mücadele demek, mutlaka silah alıp dağa çıkmak olarak da algılanmamalıdır. Dünya eski dünya değildir, Kürdistan da eski Kürdistan değildir. Klasik silahlı mücadele yöntemleri günümüzde artık fazla bir şey ifade etmiyor. Teknolojik gelişme klasik anlamda gerilla savaşı, halk savaşı, kırsal alandan kentsel alana savaş stratejisi gibi yöntemleri hükümsüz kılmıştır. Bu anlamda silahlı mücadelenin günümüz koşullarında yeniden tanımlanması gerekiyor. Günümüz koşullarında yasal olmayan ve zorunlu hallerde zor ögesinin öne çıktığı siyasal eylemleri bu kapsamda değerlendirmek gerekiyor. Ayrıca bir meşru savunma ve hak arama yolu olarak silahlı mücadele ile terör eylemlerini de birbirine karıştırmamak gerekiyor.

Silahlı mücadele ciddi bir sorundur, tarihsel sorumluluk isteyen bir yoldur, asla keyfiyete bağlı değildir. Bir grup, bir örgüt, bir parti öyle istediği için silahlı mücadele başlatamaz. Düşman, bir topluma ve onun siyasal örgütlerine silahlı mücadeleyi dayatabilir, hatta bunun için provakasyonlar da tertiplebilir. Savaş aynı zamanda bir güçler dengesi sorunudur. Bu anlamda savaş bir sanattır. Silahlı savaş mutlaka kazanmak içindir, sonu başından belli olan, kaybetmeye mahkum bir savaş, sadece düşmanın işine yarar.

Ulusal Demokratik Partiye Duyulan Gereksinim

Bugünkü verili koşullarda yaşanan siyasal çözümsüzlüğü salt illegal örgütlenme ve klasik tarzda bir silahlı mücadeleyle aşmak olanaklı değildir. Mevcut durumda bunun iç ve dış koşulları yoktur. Kürdistan artık eski Kürdistan değildir. Kürt toplumu 20 yıl öncesine göre siyasi, ekonomik, sosyal, demografik olarak çok farklı bir yerdedir. Buna bağlı olarak Kürdistan ulusal demokratik hareketi de bir bakıma yeni bir süreci yaşıyor, hareket dar illegalite sınırları içine hapsedilemeyecek kadar çok boyutlu ve geniş potansiyele sahip bir aşamaya gelmiştir. Kürdistan'da, Türkiye'de ve dünyada yaşanan gelişmelere bağlı olarak geline aşamada legal ve demokratik alanda Kürtlerin kendi ulusal kimlikleriyle örgütlenmeleri ve mücadeleyi bu temelde yoğunlaştırmaları her zamandan daha çok önem kazanmıştır. Yani, Kürtlerin yaşanan süreçte güncel taleplerinden başlayarak ileri hedeflere kadar toplumsal hayatın her alanında kendi ulusal kimlikleriyle hareket etmeleri, bu temelde örgütlenmeleri ve her türlü kazanımlarını Türkiye'de olsun uluslararası alanda olsun legalleştirmeleri (hukuki bir statü kazandırmaları) gerekiyor.

Kürtler açısından legal örgütlenme ve demokratik mücadele mevcut yasalar çerçevesinde örgütlenme ve mücadele olarak anlaşılmalıdır. Aksine var olan hukuk düzenini/çerçevesini aşma, mevcut yasaları tanımama, ihlal etme ve işlevsiz kılma temelinde bir örgütlenme ve mücadele olarak algılanmalıdır. Bugünkü Türkiye koşullarında Kürtlerin kendi ulusal kimlikleri temelinde örgütlenmeleri elebette kolay değildir. Başta Anayasa olmak üzere Türk hukuk sistemi, kanun ve kararnameler, uygulama buna izin vermiyor. Ancak, Kürt toplumunun öncelikli hakkı örgütlenme hakkıdır. Başta siyasal örgütlenme olmak üzere, toplumsal hayatın her alanında Kürtlerin kendi ulusal kimlikleriyle örgütlenmeleri, kurumlaşmaları ve bunun milli, siyasi ve hukuki temellerini yaratmaları gerekiyor. Yaşanan sürecin dayattığı budur. Bu, mevcut sömürgeci hukuk sistemine karşı bir mücadeledir ve en az silahlı mücadele kadar zor ve fedakarlık isteyen bir

yoldur. Kürtler legal parti mücadelesinde bir yandan sömürgeci Türk hukuk sistemine karşı mücadele ederek bunu değiştirmek isterken, diğer yandan uluslararası hukuk kuralları ile evrensel değerleri gözeterek, kendi hukuk kurallarını yaratmak ve bunu kabul ettirmek durumundadırlar. Bu mücadelenin aslında daha 1970'li yıllarda yoğunlaştırılması gerekiyordu.

Bugünkü süreçte kentleri esas alan demokratik, legal ve kültürel çalışmalar çok daha önem kazanmıştır. Bu anlamda örgütlenerek, etkin ve kitlesel yeni mücadele yol ve araçlarının yaratılması gerekmektedir. Kürdistan'da yaşanan ekonomik, sosyal, demografik vb. gelişmeler de bunu dayatıyor. Kürt toplumu zorla da olsa artık kentli bir toplum haline gelmiş, getirilmiştir. Türkiye'de ve dünyada yaşanan gelişmeler de bu tür mücadele yol ve araçlarının önemini artırmıştır. Bu yeni durumdan yararlanabilmek için sürece uygun yeni araçlar yaratmak gerekiyor. Dolayısıyla, Kürt halkının ulusal demokratik taleplerini hedefleyen, ülke ve ulus gerçekliğinden taviz vermeyen, ulusal demokratik bir legal kitle partisine büyük bir ihtiyaç duyulmaktadır. Önemli yasal engellere rağmen böyle bir partinin koşulları vardır. Kürt toplumu böyle bir partiyi yaşatacak geniş bir ulusal demokratik potansiyel ve birikime sahiptir. Ve öncelikle sürece bu yoldan müdahale edilmelidir. Derin devletin Kürdistan ulusal demokratik hareketine yönelik yeni politikasını boşa çıkarmanın ve bu yolda araç olarak kullandığı PKK ve legal alandaki uzantılarının kitleler üzerindeki etkilerini kırmanın, bloke edilen ulusal demokratik potansiyeli doğru hedeflere yöneltmenin yollarından biri de budur. Ayrıca, öncelikle böyle bir partinin bazı çevrelerin millet vekili, belediye başkanı vb. seçilebilmek için kullandığı bir araç değil, gerçekte bir mücadele partisi olduğu kabul edilmelidir. Ulusal demokratik parti, Kürt halkının temel taleplerini programlayan ve ulusal demokratik ortak değerlere dayanan bir parti olmalıdır. Böyle bir parti her türlü dıştan yönlendirmelere karşı kendi iradesiyle hareket eden, şahsiyetli ve bağımsız bir parti olmak zorundadır.

Son yıllarda bu anlamda önemli düşünsel ve pratik adımlar atılmıştır. Geline nokta ulusal kimlikli legal parti görüşü geniş çevreler tarafından kabul görmekte ve savunulmaktadır. Aslında böyle bir partinin düşünsel temelleri oluşmuştur. Bu alanda pratik bazı çalışmalar da yapılıyor. Ancak, bu çalışmalar yeterli değil, düşünsel ve pratik alandaki çabaların birleştirilmesi gerekiyor. Sürece müdahalede bulunmanın ve yaşanan siyasal tıkanmayı aşmanın yolu İmralı hattı dışındaki güç ve çevrelerin böyle bir zeminde biraraya gelerek ortak hareket etmelerine bağlıdır.

Mevcut legal parti ve oluşumlar objektif olarak birer Kürt oluşumudurlar, çünkü bunların dayandığı toplumsal temel Kürt ulusal demokratik potansiyelidir. Partinin kimliğine ve programına yönelik eleştirilere rağmen iki legal partinin HAKPAR olarak birleşmelerini bu çerçevede önemli bir gelişme olarak görüyoruz. Ancak, kendilerini "Türkiye partisi" olarak tanımlamaları ve programatik talepleri gibi nedenlerden dolayı bu partiler Kürt halkının gerçek ulusal demokratik istemlerine cevap veremiyorlar. Bu da süreçte yaşanan çelişkili durumlardan biridir. Yasal Kürt siyaseti geleneğinde HEP, DEP, HADEP, DEHAP süreci ve genel olarak legal parti çalışmaları kapsamlı bir şekilde değerlendirilerek, hata ve olumsuzluklardan ders alınmalı, olumlu ve başarılı yanlar günümüze kazandırılmalıdır.

Legal parti sorununda kimi siyasi çevreler "alt kimlik" ve "kültürel bazı haklar"la yetiniyorlar. Devletin çizdiği sınırlar içinde hareket eden bu çevreler, aslında ulusal demokratik potansiyeli, devletin politikasına endekslemekten başka bir şey yapmıyorlar. Bazı siyasi çevreler de "federasyon" tezini mutlak bir talep olarak programlaştırma istem ve çabalarıyla şimdiden Kürt ulusunun siyasal geleceğini ipotek altına sokuyorlar. Yaşanan süreçte mümkün olduğu kadar ortak paydalar üzerinde en geniş potansiyele dayanan, ulusal demokratik hareketin uzun vadeli stratejik hedeflerine ters düşmeyen taleplerle yola çıkan legal bir ulusal demokratik partiye ihtiyaç vardır.

Legal bir Kürt partisi önündeki en büyük engellerden biri de, % 10'luk baraj sistemidir. Kürt sorunundan dolayı konulan bu baraj, bir çok Türk burjuva partisinin de sorunudur. Bazı siyasi partiler değiştirmek istemedikleri bu baraja bizzat kendileri takılıp kaldılar; bazıları parlamento dışı

kalırken, bazıları da siyasi hayattan silindiler. İşte "rüzgar eken fırtına biçer" söylemi böyle yaşam buldu. Baraj sorunuyla birlikte, Kürt ulusal kimliğini temel alan legal bir partinin önünde öncelikle mücadele edilmesi ve değiştirilmesi gereken daha bir çok hedef ve engel vardır. Anayasada yer alan siyasi partilerle ilgili maddeler, siyasi partiler kanunu, milletvekili yemini vb. Kürtler açısından ciddi birer sorundur.

Sosyalizm Dünya Görüşüdür

1970-1980'li yıllarda Kürt örgütlerinin büyük çoğunluğu dünya görüşü olarak sosyalizmi benimsiyor veya en azından tercihlerini bu yönde yapıyorlardı. Ancak, sosyalizm ile "sosyalist ülkeler" konusunda görüşler farklıydı. Bu temelde, Kuzey Kürdistan'da üç çizgiden bahsetmek mümkündür: Sovyet çizgisi, Çin-Arnavut çizgisi ve bağımsız çizgi. Uluslararası durum ve sosyalizm konusundaki farklı görüşler, ulusal demokratik hareket bünyesinde temel ayrılık noktalarından birini oluşturuyordu. Hatta bu dogmatik görüşler, uluslararası merkezlere bağlılık, örgütler arasında düşmanlık ve çatışmaya kadar götürebiliyordu.

Kürdistan ulusal demokratik hareketi, bu alanda ve genel olarak ideolojik planda ciddi bir değişim sürecini yaşadı ve bu değişim süreci hala devam ediyor. Bu alanda, 1970 -1980'li yıllarda tartışılan ve temel ayrılık noktalarını oluşturan sorunlar, bugün artık gündemde değildir, bu suni ayrılıklardan artık eser kalmamıştır.

Bu değişimin olumlu ve olumsuz iki boyutu vardır. Olumlu boyutu, hareketin uluslararası ideolojik merkezlere bağımlılıktan kurtulması, dogmatik görüşlerin aşılması, dünyadaki durumun daha gerçekçi bir temelde algılanması ve Kürdistan ulusal demokratik hareketinin dünyadaki konumunun objektif olarak değerlendirilmesidir. Sovyetler Birliği ve reel sosyalizmin yıkılması bu süreci hızlandıran önemli olgulardan biridir. Bu ve dünyada yaşanan diğer gelişme ve değişimlere bağlı olarak bu süreçte ulusal demokratik hareket giderek Kürdistanlı bir muhteva kazandı.

Ancak, sürecin bir de olumsuz yanı vardır. Her şeyden önce değişim süreci sağlıklı bir temelde gelişmedi. Bu süreç, geniş bir siyasi yelpazede genel olarak sosyalizmin tümünden rededilmesiyle sonuçlandı. Devrim stratejilerini uluslararası merkezlere göre kuranlar, Sovyet-Çin savunuculuğunda birbirlerini düşman ilan edenler ve hatta sosyalizm adına "parçayı bütüne feda edenler" ciddi bir değerlendirme ve özeleştirme bile yapmadan, geçmişin inkarı temelinde hızlı bir değişime uğradılar. Neredeyse bütün hata, eksiklik ve yanlışlıkların kaynağı olarak sosyalizm görüldü. Bu da giderek sosyalizm düşmanlığına dönüştü ve kapitalizm, emperyalizm, sınıfların varlığı, sınıfsal mücadele, sömürü, emek, uluslararası dayanışma gibi kavramlar giderek siyasi literatürden kaybolmaya yüz tuttu.

Reel sosyalizmin yıkılması ardından hızlanan bu değişim süreci hala dünya genelinde devam ediyor. Sosyalizm dünya çapında ağır bir darbe almıştır. Dünya genelinde ideolojik alanda sağcılık egemen olmuştur. Toplumların hayatında kapitalizm ve kapitalist değerler dışında başka bir yol bırakılmamış, kapitalizm tek alternatif olarak sunulmaktadır. Bununla birlikte sosyalizmin değer kaybetmesi tek kutuplu dünyada insanları kapitalist-emperyalist sisteme karşı başka arayışlara yönlendirmiştir. Genel olarak dünya çapında milliyetçiliğin ve dinciliğin, özel olarak İslam dünyasında dinci radikalizmin gelişmesinin bir nedeni de budur.

Sosyalizm, bir ideolojik tercih ve düşünce sistematiğidir, bir dünya görüşüdür. Bugün gözden düşmüş olsa da sosyalizm ileri bir toplumsal düzen olarak insanlığın geleceğinde kapitalizme karşı bir kurtuluş yoludur. Kapitalizm, insanlığı kurtuluşa götüren bir sistem değildir. Dünyada yaşanan bu tek yanlı süreç bir gün tersine dönecektir. Aynı şey Kürdistan için de geçerlidir. Günümüzde Kürdistan'da sosyalizmi savunanlar marjinal bir durumdadırlar. Ancak, tüm olumsuzluklara rağmen sosyalist hareket, Kürdistan'da yeniden güç kazanacak, ulusal kurtuluş sürecinde ve sonrasında tarihsel görevlerini yerine getirecektir.

Sosyalizmin sorunları evrensel sorunlardır. Bu sorunların çözümü daha uzun bir zaman alacaktır. Kürdistan gibi sömürge bir ülkede sosyalizm günümüzün bir sorunu değildir. Sosyalizmin evrensel sorunları da birinci dereceden sorunlarımız değildir. Ancak bu, sosyalizmin sorunlarının bizi ilgilendirmediği anlamına gelmiyor, aksine Kürdistanlı sosyalistler bu sürecin bir tarafıdır. Günümüzde, ideolojik alanda yaşanan sağcı gelişmelere karşı koymak ve sosyalizme düşmanlık eğilimlerine karşı ideolojik tavır almak, sürecin sosyalistlere yüklediği görevlerden biridir. Sınıfların varlığı ve sınıflararası mücadele gerçeği neredeyse red ediliyor. Kürt toplumunda her sınıf ve tabakanın kendi siyasal örgütünü kurması yerine adeta "sınıfsız, imtiyazsız, kaynaşmış bir toplum" öngören örgütlenme modelleri öne çıkarılıyor. En basitinden bu tür gelişmelere karşı ideolojik planda mücadele verilmelidir. Her toplum gibi Kürt toplumu da değişik sınıf ve tabakalardan oluşuyor, her sınıf ve tabakanın çıkarları farklıdır, dolayısıyla farklı sınıfsal ve toplumsal örgütlenmelerin olması doğal ve gereklidir.

TDK-Tevger, dünya görüşü olarak sosyalizmi benimseyen, kendisini yurtsever-demokrat ve sosyalist olarak tanımlayan bir harekettir. TDK-Tevger, bu konumuyla Kürdistan'da yaşanan tarihsel sürece denk düşen bir siyasal yapılanma olup, içinde sosyalistlerle yurtsever-demokrat insanların birlikte yer aldığı bir harekettir. TDK-Tevger, sömürgeciliğin egemen olduğu bugünkü tarihsel koşullarda ideolojik tercihleri ne olursa olsun ülke ve ulusun kurtuluşunu Kürdistan ulusal demokratik güçlerinin öncelikli görevi olarak görüyor.

Dünya Yeni Bir Denge Arayışındadır

20. yüzyılın sonlarında dünya önemli gelişme ve değişimlere sahne oldu. Sovyetler Birliği ve "Sosyalist Blok"un dağılması bu önemli gelişmelerden biridir. Sovyet Bloku'nun dağılması ardından dünyada yaşanan iki kutuplu uluslararası durum ve soğuk savaş dönemi de son buldu.

Bugün dünyada yeni bir uluslararası durum yaşanıyor. Yaşanılan süreçte dünya tek kutuplu bir yörüngede yeni bir denge arayışındadır. Bu yeni durumda emperyalist-kapitalist sistem dünya çapında kendisini alternatifsiz olarak görüyor. Sistemin başını çeken ABD ise tek kutuplu dünyada mutlak bir egemenlik kurma siyasetiyle Yeni Dünya Düzeni'ni yerleştirmeye çalışıyor. Buna karşın kendi çapında uluslararası birer siyasi ve ekonomik güç merkezi olan Avrupa Birliği (AB), Çin Halk Cumhuriyeti, Rusya, Hindistan gibi ülkeler güçleri oranında doğrudan veya dolaylı olarak buna karşı koymaya çalışıyorlar. Bu durum kapitalizmin temel yasalarından biri olan eşitsiz gelişme yasasının bir sonucudur. Aslında, geniş çaplı sıcak bir savaşa dönüşmemiş olsa da uluslararası büyük güçlerin ekonomik ve siyasi çıkar çatışmaları temelinde, dünya düşük yoğunlukta yeniden bir paylaşım kavgasına sahne oluyor. Enerji kaynakları ve bu bağlamda Ortadoğu ile Ön Asya çıkar çatışmalarının en üst düzeyde yoğunlaştığı alanlardır. Uluslararası sermayenin yönlendiriciliğinde yaşanan hızlı küreselleşmeye (globalizme) rağmen, dünyada emperyalist-kapitalist ülkelerin ve diğer önemli güç merkezlerinin çelişki ve çatışmaları giderek yoğunluk kazanmaktadır. Yeni bir dünya savaşına yol açacak düzeyde olmamakla birlikte bu çelişki ve çatışmalar şimdilik kendisini daha çok bölgesel savaşlar ve bu temelde uluslararası ittifakların oluşması biçiminde dışa vuruyor. Yaşanan sürecin nereye varacağı, uluslararası durumun hangi yönde netleşeceği ve dünyada nasıl bir dengenin oluşacağı yakın gelecekte belli olacaktır.

Diğer yandan dünya 21. yüzyıla çözülemeyen büyük sorunlar ve son derece adaletsiz bir uluslararası düzenle girdi. Dünyanın birçok bölgesinde hala klasik biçimiyle dahil sömürgeci yapılar varlığını korumaya devam ediyor. Asya, Afrika, Latin Amerika ve dünyanın diğer bir çok bölgesinde çok sayıda halk ulusal ve demokratik haklarından yoksun ulusal boyunduruk altında yaşıyor. Dünyanın geri kalmış ülkelerinde ekonomik ve sosyal alanda sürekli bunalımlar yaşanmakta, sömürü ve yoksulluk her geçen gün artmaktadır. Yerküre üzerinde milyarlarca insan açlık ve sefaletle boğuşuyor. Günümüzde yaşanan en büyük sorun ve çelişkilerin başında açlık ve sefalet pençesinde kıvranan yoksullar ile zenginler arasındaki çelişki geliyor. Afrika ve dünyanın

diğer bazı bölgelerinde insanlar açlıktan ölüyor, doğal afetlerde yüzbinlerce insan aç ve açık ortada kalıyor, insan hakları ve demokrasi şampiyonluğu yapan devletlerin gözü önünde büyük katliamlar yaşıyor. Yine en büyük sorun ve çelişki ulusal bağımsızlık, özgürlük ve demokrasi mücadelesi veren halklar ile dünyayı aralarında bölen eğemen devletler arasındadır. Zenginlerle yoksullar, kuzeyle güney, eğemenlerle ezilenler, sömürenlerle sömürülenler arasındaki çelişkiler çözülmeyen asgari temelde de olsa dünyada özgürlük, barış, adalet, insan hakları ve demokrasinin kurulması mümkün değildir. Dünyada mevcut durumun daha da kötüye gitmemesi ve büyük felakete yol açmaması için bu çelişki ve sorunların mutlaka demokratik ve kalıcı bir şekilde çözülmesi ve uluslararası adil bir düzenin kurulması gerekiyor.

Ancak, dünya üzerinde eğemenlik kuran büyük güçler böyle bir siyasetten çok uzkatırlar. Onlar, kendi çıkarlarını korumak ve mevcut durumu sürdürmek için sömürlerine, silahlanmaya, bölgesel savaşlar çıkarmaya, halkların mücadelesini bastırmaya, kendi aralarında hegemonya mücadelesine, kısacası baskı, sömürü ve adaletsizliğe dayanan uluslararası düzeni korumaya kararlı görünüyorlar. Çoğu zaman özgürlük, adalet, insan hakları, demokrasi gibi evrensel değerler ikiye bölünmüş politikaların gizlenmesinde maske olarak kullanılıyor. Dünyada eğemen olan ve uluslararası ilişkilere yön veren hak, hukuk ve adalet değil, aksine sermaye ve güç dengesidir; güçlü olan haklıdır, güçlü olan kazanıyor. Bu durum hem uluslararası alanda ve hem de tek tek ülkelerde geçerlidir.

Gelişmiş kapitalist-emperyalist ülkelerde emekçi yığınların durumu giderek kötüleşiyor, işsizlik artıyor, uzun bir mücadele sonucu elde edilen sosyal ve demokratik haklar kısıtlanıyor, yabancı düşmanlığı tırmandırılıyor. Sadece tek tek ülkelerde değil, dünya çapında zenginler daha çok zenginleşiyor, yoksullar daha çok yoksullaşılıyor.

Diğer yandan Birleşmiş Milletler ve diğer uluslararası örgütler bölgesel savaşların, etnik ve dinsel çatışmaların önlenmesinde, kitlesel katliamların engellenmesinde, açlık ve felakete karşı önlem almada, ulusal ve uluslararası sorunların çözümünde etkili olamıyorlar. Bu örgütlerin yetersizlikleri ve zaman zaman işlevsiz kaldıkları ortadadır. BM'ler ve diğer uluslararası kuruluşlar, sorunların çözümünde daha etkin rol alması ve bu amaçla yeniden düzenlenmesi gerekiyor.

Dünyada yaşanan bu durum karşısında insanlık yoğun bir arayış içindedir. Bu arayış olumlu ve olumsuz boyutlarıyla dünya genelinde yaşıyor. Reel sosyalizmin ağır bir yenilgi aldığı ve gözden düştüğü günümüz dünyasında kapitalizm insanlığın bugünü ve geleceği için tek seçenek olarak sunuluyor. Gelecek için bir kurtuluş yolu bulamayan insanlar arasında dincilik, ırkçılık, yabancı düşmanlığı gibi gerici akımlar güç kazanıyor. Dünyada dinler arası çatışma tehlikesi büyüyor. Kapitalizmin sömürü ve kâr esasına dayanan felsefesi insani ve ahlaki değerlerde büyük bir yozlaşmaya yolaçmıştır. Her şey kazanmak ve daha çok kazanmak içindir. Ekonomik ve sosyal alanda bireycilik, köşe dönmeçilik, gemisini kurtaran kaptandır, neme lazımcılık, güçlünün haklı görüldüğü vb. olumsuz değerler giderek toplumlarda yer ediniyor. Bütün bunlar kapitalizmin doğasında varolan özelliklerdir. Dünyada yaşanan ekonomik bunalımların, sömürünün, açlık ve sefaletin, savaşların, adaletsizliklerin temelinde tarihsel olarak sömürgeciliğin ve kapitalist sistemin yolaçtığı sorunlar yatıyor. Kapitalizm, bugüne kadar insanlar için bir kurtuluş yolu olmadı ve gelecekte de olmayacaktır. Kapitalizm, kendisi ile barışık olmayan ve iç çelişkileriyle bunalımları sürekli olan bir sistemdir.

Buna karşın insanlığın bugünü ve geleceği için önemli gelişmeler de yaşıyor. Adalet, eşitlik, özgürlük, demokrasi, adil bölüşüm, insan hakları, kadın hakları, çevre bilinci vb. dünya çapında önem kazanan ve evrensel değerler haline gelen olgulardır. Soğuk savaş döneminin politikalarından biri olan "içişlerine karışmama" politikasının giderek terkedilmesi olumlu bir gelişmedir. İnsan hakları, demokrasi ve demokratik hak ve özgürlükler birer iç sorun olmaktan çıkarak uluslararası sözleşmelerle güvence altına alınmaktadır. Çevreyi koruma bilinci temelinde ortaya çıkan akımlar, militarizm karşıtı eylemler, küreselleşme (globalizm) karşıtı hareket, insan

hakları hareketi vb. uluslararası düzenin yeniden kurulmasında ve geleceğin dünyasının biçimlenmesinde söz hakkına sahip akımlar olarak görülmelidir. Sosyalist ve demokratik güçler, bu akımları yöresellikten çıkararak uluslararası bir düzey kazanmalarına ve ortak bir programa kavuşturulmalarında etkin rol üstlenmek durumundadırlar.

Dünyamızın evrensel boyutlar kazanan ortak insani değerlere büyük ihtiyacı vardır. Geleceğin uluslararası düzeninin bu evrensel ve ortak insani değerler üzerine inşa edilmesi gerekiyor. Dünyada barış, özgürlük, adalet, demokrasi, insan hakları, asgari düzeyde de olsa adil bölüşüm ancak bu temelde kurulabilir.

Ortadoğu Yeni Bir Süreçten Geçiyor

Birinci Dünya Savaşı'nın ardından, Ortadoğu yeniden paylaşıldı ve bölgenin siyasi haritası galip devletler tarafından yeniden çizildi. Savaşın sona ermesi Ortadoğu İngiltere ile Fransa arasında paylaşıldı. Bu paylaşımın Kürdistan'ın klasik sömürge yapısına dokunulmadı; Kürdistan Türkiye, İran, Irak ve Suriye arasında klasik bir sömürge olarak kaldı. Dolayısıyla Kürdistan'ın dört parçaya bölünmesinde ve bu temelde sömürgeci yapının korunup sürdürülmesinde, en başta İngiltere ve Fransa olmak üzere, emperyalist ülkeler belirleyici rol oynadılar. Ardından bu sürece ABD dahil oldu. Kürdistan'da sömürgeciliğin devamında yakın tarihin sorumluluğu bu güçlere aittir.

İkinci Dünya Savaşı ardından ise Ortadoğu kapitalist-emperyalist blok ile "sosyalist blok" arasında yoğun bir hegemonya mücadelesine sahne oldu. Ancak, bazı askeri darbeler ve yer yer rejim değişikliklerine rağmen, bölgede yaratılan statükoda ciddi bir değişiklik meydana gelmedi, büyük güçler buna yol vermediler. İki blok ve onların yörüngesindeki bölgesel ve uluslararası güçler statükonun sürdürülmesinde genellikle anlaşma içinde oldular. Kürdistan üzerindeki sömürgeci yapının kırılması ve Kürt ulusal hareketinin başarıya ulaşması Ortadoğu'da statükonun bozulmasına ve bölgede radikal değişimlere yol açabilecek bir gelişme olarak algılanıyordu. İki blok arasındaki hegemonya mücadelesinde, Kürdistan'ın iki parçası (Türkiye ve İran) emperyalist-kapitalist sistemin nüfuz alanında kalırken, diğer iki parçası (Irak ve Suriye) Sovyetler Birliği'nin nüfuz alanında kalıyordu. Bölgede oluşturulan statüko ve bunun sürdürülmesi konusunda bloklar arası anlaşma Kürdistan ve Kürt halkının tarihsel kaderinde yarım yüzyıllık bir zaman diliminde belirleyici bir rol oynadı. Ne kapitalist-emperyalist blok ne de "Sosyalist Blok" mevcut statükonun bozulmasını istemiyordu. Dört parçada Kürdistan ulusal demokratik hareketi bu güçlerin hegemonyacı politika duvarlarına çarpıyordu. Bu dönem boyunca hegemonyacı güçler kendilerine bağlı sömürgeci ülkelere sağladıkları siyasi, ekonomik, diplomatik ve askeri destekle Kürt ulusal hareketinin bastırılmasında dolaylı olarak etkin rol oynadılar.

Sovyetler Birliği ve Doğu Bloku'nun dağılması Ortadoğu'da yeni gelişmelerin önünü açtı. ABD açısından, bölgede statükonun mutlaka korunmasını gerektirecek bir tehlike, Sovyet yayılması veya o günkü deyimle "komünizm tehlikesi" kalmadı. ABD, aksine bölgedeki yapının değişmesinden yana bir politikayı gündemleştirmeye başladı. Bu durum, yıllardır bölgedeki sömürgeci statükoya karşı mücadele veren Kürt ulusal hareketine yaradı. Bölgede sürdürülen yarım asırlık statükoda bir gedik açıldı, hareketin önündeki hegemonyacı güçlerin politikalarından kaynaklanan dış engeller kısmen de olsa ortadan kalktı.

1917 Sovyet Ekim Devrimi dünyanın bir çok bölgesinde ezilen ve baskı altındaki halkların ulusal kurtuluş mücadelesinde yeni ufuklar açtı. 1970'li yılların terminolojisiyle 1917 Ekim Devrimi dünyada "ulusal kurtuluş hareketleri ve proleter devrimler çağını" açmıştı. Gerçekten de Sovyetler Birliği bir dönem Vietnam ve Afrika'da bazı halkların ulusal kurtuluş mücadelelerini aktif olarak destekledi. Ancak, Sovyetler Birliği, daha Lenin döneminden başlayarak Kürt ulusal sorununda emperyalist ülkelerle birlikte statükocu bir politika izledi. Sovyetler Birliği, Lenin döneminde Türkiye ile imzalanan "İçişlerine Karışmama, Dostluk ve İyi Komşuluk Antlaşması"na daima sadık kaldı. Kürt ulusal sorununda büyük devlet politikası güden ve devlet çıkarları doğrultusunda hareket

eden Sovyetler Birliği genelde Kürt ulusal hareketine karşı oldukça mesafeli davrandı. Hatta Irak örneğinde görüldüğü üzere zaman zaman Kürt ulusal hareketlerinin bastırılmasında sömürgecilere aktif destek sağladı. Sovyetlerin dağılması, Kürt sorunu önünde varolan bazı uluslararası engellerin ortadan kalkmasında önemli bir gelişme oldu.

Kürt aydınlarının bu tarihsel dönem üzerinde yoğunlaşmaları gerekiyor. Çünkü, Kürt halkının kaderinde önemli bir rol oynayan bu tarihsel dönemin doğru değerlendirilmesi, günümüzde bölgede yaşanan gelişmeleri doğru kavramak ve gelecekteki politikalarımız açısından son derece önemlidir.

20. yüzyılın sonunda Sovyetler Birliği ve Doğu Bloku'nun dağılması ve buna bağlı olarak dünya genelinde meydana gelen gelişmeler sonucu, Ortadoğu'da, iki dünya savaşının sonucunda yaratılan statükocu yapılanma artık sürdürülemez bir duruma geldi. Statükocu yapılanmanın sonucu olan soğuk savaş döneminin zorunlu kıldığı politikalar bir bakıma ABD için ağır bir yük oluyordu. Bundan hareketle ABD, Yeni Dünya Düzeni'nin bir parçası olarak, Ortadoğu'ya yönelik yeni bir politikayı gündemleştirmeye başladı. "Büyük Ortadoğu Projesi" olarak tanımlanan bu yeni politika ile bölgede değişim ve yeniden yapılanma öne çıkan boyutlardır.

Ortadoğu, başta Kürdistan ve Filistin sorunu olmak üzere, hala ulusal sorunların çözülmediği, dini ve toplumsal sorunların giriftleştiiği, petrol ve su kaynakları üzerinde yoğun rekabet ve mücadelenin sürdüğü, sıcak savaş ortamının devam ettiği dünyanın en kritik bölgelerinden biridir. Bu durumyla Ortadoğu, dünyanın sıcak savaş bölgesi olma konumunu korumaya devam ediyor ve giderek ısınıyor. Filistin-İsrail çatışmasının önü alınamıyor. Filistin sorununa barışçıl çözüm bulma umudu her geçen gün azalıyor. Kilit bir sorun haline gelen Kürdistan sorunu ise bölgenin ivedilikle çözülmesi gereken bir sorunudur.

Ortadoğu'da başlayan yeni süreç ABD'nin Irak müdahalesiyle ivme kazanmıştır. Faturası çok ağır da olsa Irak savaşı ile başlayan süreç ABD açısından geri dönülmesi zor bir süreçtir. Kuşkusuz ABD, bu savaşa ne Kürtler ve ezilen Irak halkları ne de sözde özgürlük, barış, demokrasi ve Ortadoğu'nun istikrarı için girdi. Bu, gerçekte bir ekonomik savaştır. ABD, çıkarları doğrultusunda hareket eden emperyalist bir ülkedir. Bu savaşı, Ortadoğu petroleri ile diğer enerji kaynaklarını güvence altına almak ve bölgeyi stratejik çıkarları doğrultusunda yeniden düzenlemek için göze aldı. Diğer yandan Irak savaşı, ABD'nin bölgeye yönelik yeniden düzenleme politikasının bir başlangıç halkasını oluşturuyor; plan kapsamlı ve uzun vadeli bir ekonomik, politik ve askeri stratejinin ürünüdür.

ABD'nin Irak'a müdahalesiyle başlayan süreç bölgede değişimin önünü açan bir gelişmedir. Başta Türkiye, İran ve Suriye sömürgeci devletleri olmak üzere bölgedeki rejimler statükonun eski biçimi ile sürdürülmesinden yanadırlar. Değişim onların işine gelmiyor. Gelişmelere karşı olmalarının nedeni budur. Bu devletler, bölgedeki değişimden yararlanarak dengeleri değiştirecek bir dinamiğe sahip olan Kürt ulusal hareketini kendileri için ciddi bir tehdit olarak görüyorlar. Onların geleneksel statükocu politikalarıyla ABD'nin bölgede gündemleştirdiği değişim politikası bu temelde karşıt politikalar. Şimdilik gerginlik daha çok ABD ile Suriye ve İran arasında yaşanmaktadır. Irak'tan sonra sıra Suriye ile İran'a geliyor. ABD, bu iki ülkeyi "şer eksenini" olarak ilan etmiştir. ABD ile bu ülkeler arasındaki çelişkiler giderek yoğunlaşmaktadır. Bir bakıma ABD ile Irak Baas rejimi arasında yaşanan gerginlik süreci şimdi farklı boyutlarda ABD ile bu iki ülke arasında yaşanmaktadır. Bu durum doğal olarak özelde bu ülkelerdeki Kürt yurtsever güçleri ve genelde Kürt ulusal hareketi lehine bir gelişmedir.

Kürdistan ulusal demokratik hareketinin politikası zaten başından beri bölgede değişim ve yeniden yapılanmayı hedefleyen bir politikadır. Dolayısıyla yaşanan süreçte Kürtlerin istem ve politikaları ABD'nin değişim politikası ile çakışmaktadır. Irak özelinde ABD'nin Kürt ulusal güçleriyle ittifakı böyle bir maddi zemine dayanıyor. Dolayısıyla, niteliği ve amacı ne olursa olsun, ABD'nin Irak'a

müdahalesi Kürt halkının ulusal çıkarlarına uygun düşmektedir. Aslında bu durum sadece Kürtlerin çıkarlarına değildir. Irak'taki kanlı Baas diktatörlüğünün yıkılması sadece bu ülkede yaşayan Kürt, Arap ve diğer halklar için değil, aynı zamanda diğer Ortadoğu halkları için de önemli bir gelişmedir. Kürt halkının esaretten kurtulması Türkiye, İran, Irak ve Suriye'de demokrasi mücadelesine ivme kazandıracak, Ortadoğu halklarının özgürlük ve demokrasi mücadelesine büyük katkı sunacaktır. Dolayısıyla Kürt halkının bu parçada kazandığı mevzileri korumak ve desteklemek bölge düzeyinde devrimci bir görevdir. Belirtmek gerekir ki Kürtler ne Irak savaşının sebebi ve ne de sorumlusudurlar. Kürtler bu savaşta ulusal çıkarlarının emrettiği doğrultuda bir siyaset izlediler, ortaya çıkan durum ve çelişkilerden yararlanarak bugüne kadar ulusal ve tarihsel çıkarlarını esas alan bir politika izlediler. Kürtlerin yeni bir Irak içindeki yerleri bu yeniden düzenleme politikasının öngördüğü biçimde olacaktır. Yaşanan süreçte Kürtler, Irak genelinde nüfus oranlarıyla kıyaslanmayacak bir konuma ve role sahiptirler. Mevcut koşullarda ABD'nin Irak'ta Kürtlerin desteğine ihtiyacı vardır. ABD'nin, Güney Kürdistan yurtsever güçleriyle ittifakı bu temeldedir. Ancak, bu konuda Kürtlerin duyarlı olmaları ve son derece dikkatli davranmaları gerekiyor. Zira ABD bugüne kadar Kürtleri hep pazarlık kartı olarak kullandı. ABD'nin 1975 yenilgisindeki rolü sağduyu sahibi hiç bir Kürdün belleğinden silinmiş değildir.

Savaş ve sonrası gelişmeler sadece Güney parçası için değil, olumlu ve olumsuz sonuçlarıyla, tüm Kürdistan ve Kürt halkının tarihsel kaderini belirleyen bir süreci ifade ediyor. Bu nedenle bugün Kürdistan'ın dört parçasında Kürt halkının kalbi Güney Kürdistan için atıyor. Elli yılı aşkın bir sürede kan, yıkım ve gözyaşı ile yoğrulan uzun bir ulusal demokratik mücadelenin ardından Kürt halkı onbeş yıldır kendi topraklarında özgür ve serbest yaşıyor. Başta parlamentosu ve hükümeti olmak üzere, "bölgesel" düzeyde de olsa ulusal ve demokratik kurumlarıyla ortaya çıkan yapılanma Kürt ulusal tarihinin en büyük kazanımlarından biridir. Güney Kürdistan'da fiili olarak ulusal bir devletin kuruluş süreci yaşanıyor. Dört parçada Kürt halkı ve onun ulusal demokratik güçleri bu tarihsel kazanımları sahipleniyor, gelecek için bir umut olarak görüyor. Sorun, sadece Güney Kürdistan sorunu değil, tüm Kürtlerin ulusal davası haline gelen bir sorundur.

Belirtmek gerekir ki Güney Kürdistan yurtsever güçlerinin şu ana kadarki duruşu Kürt halkının ulusal onurunu yücelten ve onu heyecanlandıran bir duruştur. Özellikle IKDP lideri Mesut Barzani'nin, Türk devletinin işgal emellerini kursağında bırakan açıklama ve davranışları, gurur ve cesaret vericidir. Takınılan kararlı tavır karşısında Türkiye'nin meşhur "kırmızı çizgileri"nin anlamı kalmamıştır. Kürt halkı bu onurlu ulusal duruşun sonuna kadar yanındadır.

Diğer yandan Türkiye, İran ve Suriye devletleri arasında gizli ve açık yoğun bir görüşme ve anlaşma trafiği yaşanıyor. Ortak hedef, Güney Kürdistan'da devletleşmeye doğru giden sürecin önüne geçmektir. Buna karşı her dört parçadaki ulusal demokratik güçlerin birliği temelinde Kürtlerin ulus olarak buna karşı çıkmaları ve Güney'deki kazanımları korumaları, tarihsel bir görev olarak önümüzde duruyor. Kerkük, Kürdistan'ın kalbidir. Bu süreçte her Kürdün kalbi Güney Kürdistan ve Kerkük için atmalıdır. Sömürgeci güçlerin, özellikle bu dönemde Türk devletinin, Kürtleri birbirine kırdırma politikasına karşı tüm parti ve örgütlerin daha dikkatli ve sorumlu hareket etmeleri gerekiyor.

Türkiye Tarihsel Yol Ayırımında

Osmanlı İmparatorluğu'nun enkazı üzerinde yükselen ve onun sömürgeci mirasını devralan TC devleti, Kürt ulusu ve diğer ulusal azınlıkların inkarı temelinde kurulan sömürgeci, militarist, ırkçı, asimilasyoncu, inkarcı ve totaliter bir devlettir. Kurulduğu günden bu yana Türk devletinin bu ve diğer temel niteliklerinde esaslı bir değişme olmadı. Sürekli olarak Kürt halkının ulusal hareketlerini katliamlarla bastıran ve Türkiye'deki devrimci demokratik güçleri baskı ve zulüm altında tutan bu devlet, 80 yıllık tarihinde hep siyasi ve toplumsal gelişmelerin yolunu tıkayan bir politika izledi. Kemalizmi bir devlet ideolojisi haline getiren TC devleti, 80 yıllık süre içinde biçimlenen sömürgeci totaliter bir devlettir.

Türkiye Cumhuriyeti devletini esas olarak askerler kurdu ve kurulduğu günden bu yana da bu devlet özünde askerler tarafından yönetildi. Türkiye’de hükümet olmakla, iktidar olmak arasında büyük fark vardır. Görünüşte Türkiyeyi sivil hükümetler yönetiyor, ancak, hiçbiri gerçek anlamda iktidar olamıyor. Bu durum günümüzde de devam ediyor. Hala Türkiye’de son sözü söyleyen ve nihai kararı veren merci Türk Genel Kurmayı’dır, günün yaygın deyimıyla "derin devlet"tir. AKP iktidarı da daha önceki iktidarlar gibi Genel Kurmayı’nın tutsağıdır. Bu tür iktidarların, mevcut koşullarda, Türkiye’de sivil demokratik çözümler üretmesi beklenemez.

Uluslararası yardım ve desteğe rağmen Türkiye ekonomik, siyasi ve dolayısıyla toplumsal bunalıma çare bulamadı ve bulamıyor. Giderek derinleşen rejimin bunalımı sürekli ve yapısalıdır. Ekonomik bunalımın yükünü işçi-emekçi halk kesimleri, küçük ve orta esnaf çekti ve çekiyor. Zengin daha çok zengin, fakir daha çok fakirleşti. Geniş halk kitlelerine iş, özgürlük, adalet, demokrasi vb. vadeden AKP hükümeti de önceki iktidarlardan farklı olmadığını icraatlarıyla ortaya koymuştur. Bugüne kadarki iktidarlar gibi AKP’nin de Kürt sorununun çözümü konusunda bir politikası yoktur. AKP iktidarının Başbakanı Tayip Erdoğan "Düşünmezseniz böyle bir sorun yok." diyor. Mevcut iktidar da TC’nin Kürdistan’a yönelik geleneksel politikasını sürdürüyor. Kürdistan’da süregelen baskı ve zulüm, yurtsever demokratik güç ve çevrelere yönelik sindirme ve yoketme politikası devam ediyor.

Türkiye sadece iç politikada değil, dış politikada da köşeye sıkışmış bulunuyor. Kıbrıs sorununda yolun sonuna gelinmiştir. Ortadoğu politikası iflas eden Türkiye bölgede tecrit olurken, "stratejik müttefiki" olan ABD ile de ciddi çelişki ve sorunlar yaşıyor. ABD’nin Ortadoğu’ya yönelik yeniden yapılandırma stratejisinin önündeki ciddi engellerden biri de Türkiye’dir. Son yıllarda ABD-Türkiye ilişkilerinde yaşanan gerginliğin temelinde bu yatıyor.

Kürdistan ve Kürt sorunu Türkiye’nin öncelikli sorunudur. Tüm kurum ve kuruluşlarıyla Türk devleti, Türk medyası, hatta sözde sivil toplum kuruluşları, Kürt halkının mücadelesini yoketmek için çalışmaktadırlar. Türk devletinin temel amacı Kürt ulusal kimliğine ait ne varsa terör, katliam ve zorla sürgün etme eşliğinde sürdürülen asimilasyon faaliyetleriyle yok etmektir.

Bugün Güney Kürdistan için en büyük tehlike sömürgeci Türk devletinden kaynaklanıyor. Kurulduğu günden bu yana politikasını Kürt halkını inkar, imha ve asimile etme siyaseti üzerine kuran, ulusal hareketleri katliamlarla bastıran Türk devleti sadece Kuzey Kürdistanı hedeflemiyor, o hangi parçada olursa olsun tüm Kürtleri hedefliyor. Musul-Kerkük petrolü Türk devletinin öteden beri işgalci iştahını kabartıyor. Üstelik bu kirli amacını sınırları içinde yaşayan 20 milyon Kürdün gözlerinin içine bakarak söylüyor, bunun için tehditlerde bulunuyor. Kendi sınırları içinde yaşayan 20 milyon Kürdün en basit haklarını tanımayan Türkiye devleti, Irak’ta yaşayan bir avuç Türkmen kartına oynuyor. Dolayısıyla Güney Kürdistan’daki kazanımlara yönelik en büyük tehlike Türkiye’den kaynaklanmaktadır. Türk Genel Kurmayı ve derin devletin diğer bazı güçleri Güney Kürdistan’daki tarihi kazanımları ve demokratik gelişme sürecini sabote etmek, bu parçadaki gelişmelerin Kuzey Kürdistan halkı üzerindeki olumlu etkilerini kırmak için gizli ve açık planlar yapıyorlar. Ulusal bilincin daha diri olduğu bölgelerde kitleler Güney Kürdistan’ın etkisine girmesin diye yeni provakasyonlar tezgahlanıyor. Derin devlet, sayıları binleri bulan itirafçı kadrolarla JİTEM eliyle bölgede provakasyonlar düzenleyerek, halkın yönelimini başka yönlere çekmek istiyor. Son yıllarda artan ırkçılık Irak savaşı ile birlikte dizginlenemez boyutlara ulaşmıştır. Kürt sorunundan kaynaklanan korku ve çözümsüzlükten dolayı Türkiye’de devlet ve toplum bir paranoya içindedir.

Türk devleti, başka ulus ve etnik azınlıkların inkarı ve soykırımını temelinde kurulan bir devlettir. Başka ulusların inkarı temelinde kurulan bütün ulus-devletler günümüzde bir bunalım sürecini yaşıyor ve parçalanma durumuyla karşı karşıyadırlar. Başta Kürt sorunu olmak üzere temel sorunlarını çözemeyen Türkiye de kaçınılmaz olarak aynı akibete uğrayacaktır.

Bu yapısıyla 20. yüzyılın sonlarına kadar varlığını sürdürebilen ve dıştan aldığı destekle ayakta kalabilen TC, 21. yüzyılın başında tarihsel bir yol ayrımına gelmiş bulunuyor. Tüm zorlamalara rağmen devletin 80 yıllık yapılanması çatırdamaya başlamıştır. İçte ve dışta yaşanan gelişmelerin dayatmasıyla Türk toplumu ve devleti tarihsel bir değişim zorunluluğuyla karşı karşıyadır. Sovyetlerin dağılması ve soğuk savaş döneminin son bulması ardından, başta ABD olmak üzere, yıllarca Türkiye'deki yapılanmayı destekleyen ve kollayan güçler de Türkiye'ye yönelik klasik koruma politikalarını değiştirmeye başladılar. Dolayısıyla tarihi, ekonomik ve siyasi gelişmelerin dayatması, uluslararası alanda ve bölgede yaşanan gelişmeler, Kürt sorununda gelinen aşama, Avrupa Birliği süreci vb. değişimi zorunlu hale getiren iç ve dış etkenlerdir. Türkiye tarihsel olarak bir yol ayrımındadır. Bu yol ayrımında, Türkiye, gelinen aşamada zorunlu ve fakat çok ağır yürüyen bir değişim ve yeniden yapılanma sürecinin hala başında bulunuyor.

Bu süreç, Türk toplumu açısından kendi içinde çelişki ve çatışmayla dolu zor ve sancılı geçen bir süreçtir. Avrupa Birliği sürecinde, Kürt sorununda, demokratik açılımlarda vb. devletin bazı kesimleri arasındaki çelişki ve çatışmalar derinleşiyor. Ancak, değişime karşı direnen güçler, bu değişim zorunluluğunun önüne geçemezler.

Avrupa Birliği (AB) Süreci

Avrupa Birliği'ne aday ülke olarak kabul edilmesine ve son dönemde yaşanan nispi bir yumuşamaya rağmen Türk devletinin Kürt sorunundaki geleneksel inkar, asimilasyon, şiddet ve imha politikası öz olarak devam ediyor. Türkiye'de temel siyasi, hukuki, idari ve toplumsal değişiklikler gerçekleşmeden bu politikanın değişmesini beklemek hayalcilikten başka bir şey değildir. Kültürel alanda atılan kimi olumlu adımlara rağmen, Avrupa Birliği'ne girebilmek için bazı konularda yapılan düzenlemeler, aslında bir göz boyama ve aldatmacadan başka bir şey değildir. Türk yöneticileri, bunları kendi halkı için ve toplumu demokratikleştirmek için değil, vitrinde bazı değişiklikler yaparak, Türkiye'yi mevcut sorunlarıyla Avrupa Birliğine sokmak için yapıyorlar.

Kürtler, genel olarak Avrupa Birliği sürecine olumlu bakıyorlar, Türkiye'nin üyeliğine karşı değiller. Ancak, Kürt toplumu, Kürt siyasetçileri ve Kürt aydınlarının bu süreçten anladıkları ve beklentileri oldukça farklıdır. Bu alanda, Kürtler arasında ciddi bir yanılsama yaşanıyor. Genel olarak Kürt halkında egemen olan beklenti Avrupa Birliği'nin siyasi, ekonomik, kültürel olarak kendilerini mevcut cendereden kurtaracağı ve bir kurtuluş yolu açacağı yönündedir. Bazı Kürt siyaset ve aydın çevreleri ise Avrupa Birliği'ni Kürtleri mevcut durumdan kurtaracak ve Kürt sorununu çözecek bir adres olarak görüyorlar. Ve onlar her ne pahasına olursa olsun Türkiye'nin AB üyeliğini kayıtsız şartsız destekliyor, bunun mücadelesini veriyorlar. Yaşanan süreçte siyasal bir çözümsüzlük ve tıkanmayı yaşayan ve bir çıkış yolu bulamayan bu çevreler, ağır bir psiko-siyasi ortamda AB'yi sorunu çözecek bir süreç olarak görüyor. AB sürecinin ulus ve ülke bazında Kürtlere neler getirip neler kaybettireceğinin bilincinde olanlar ise çaresizliğin ızdırabı içinde süreci dışardan izliyorlar. Onlar şu ana kadar ne taraf ne de muhatap durumundadırlar.

Avrupa Birliği sürecinde Kürtlerin içinde bulunduğu durumda nispi bir rahatlamanın olacağı ve kültürel bazı hakların elde edileceği hesaplanması gereken bir sonuçtur. Ancak, Kürt sorununun çözümünü Avrupa Birliği sürecine bağlamak yanlıştır. Zira AB ülkeleri, Kürt sorununu bir ulus ve ülke sorunu olarak görmüyorlar. Onlar, sorunu demokrasi ve insan hakları sorununun bir parçası olarak görüyor ve çözüm önerileri de bu çerçeveyi aşmıyor. Kürt sorununun çözüm yeri Avrupa Birliği değildir. Türkiye'nin mevcut sömürgeci konumuyla AB'ye alınması sömürgeci yapının farklı biçimler altında yeni bir sürece girmesi ve Kürtlerin ulus olarak özgürlüğü ile Kürdistan'ın bağımsızlığı ve birliğinin geleceğin belirsiz bir sorunu haline gelmesi demektir. Kaldı ki bazı Avrupa Birliği ülkeleri, Kürdistan'ın sömürgeleştirilmesinin ve dört parçaya bölünmesinin tarihi sorumluluğunu taşıyan ülkelerdir.

Tarihsel bir sorun olan Kürt ulusal sorununu ancak yine Kürt halkı ve onun siyasal güçleri çözebilir. Dolayısıyla Kürt halkı bu süreçte, sorunun barışçıl ve demokratik bir yoldan çözümünün bir gereği olarak, kendi politik gücünü ve iradesini temsil edecek kurumlarını yaratmak zorundadır. Kürtler, AB sürecinde bir taraf ve muhatap olmak istiyorlarsa, öncelikle kendi içinde güç ve birlik olmak ve en önemlisi de ne istediklerini bilmek zorundadırlar.

Türkiye’de demokratikleşme ve AB üyelik şartlarının yerine getirilmesi ancak köklü demokratik açılımlarla, siyasi, hukuki ve idari alanlarda yeniden yapılanma ve Kürdistan üzerinde uygulanan sömürgeci politikalardan vazgeçmekle mümkündür. Sonra Türkiye’de söylenenlerden, alınan kararlardan çok, anlayış ve yapılanlar önemlidir. Her şeyden önce Türkiye’de kafaların, tabulara dayanan mevcut kültürel ortamın ve çağdışı toplumsal değerlerin değişmesi gerekiyor. Ve mevcut Türkiye koşullarında verilen sözün, kabul edilen yasaların hayata geçirileceğinin hiç bir güvencesi yoktur. Hem Türk yöneticileri, hem de AB yöneticileri, entrikalarla demokrasinin kurulamayacağını ve Kürt sorununun çözülemeyeceğini anlamak zorundadırlar.

Çözüm Arayışı Devam Ediyor

Kuzey Kürdistan toplumunda son yıllarda siyasal olarak yoğun bir değişim, ayrışma ve yeniden yapılanma süreci yaşanıyor. Süreç zannedilenden daha geniş siyasi ve toplumsal boyutlardadır. Değişim ve ayrışma Kürt toplumunun tüm geleneksel siyasi ve toplumsal yapılanmalarında yaşanıyor. Eski yapılanmalar yeni sürece cevap veremiyor. Şiddet ögesiyle ertelenerek geciktirilen PKK içindeki yoğun kopma, bölünme ve ayrışmalar sürecin sadece bir boyutudur.

Uzun ve yıkıcı bir savaşı yaşayan, hem devlet ve hem de PKK tarafından siyasi düşünme yasağı konulan, silahların siyasete egemen olduğu karanlık bir dönemden geçen Kürt toplumu, 1990’lı yılların sonlarından bu yana yoğun olarak bir arayış, siyasal olarak kendisini yeniden üretme sürecini yaşıyor. PKK dışındaki dinamikler uzun bir süre ya sessiz kaldılar veya her türlü girişimleri hem devlet hem de PKK tarafından anında bastırıldı. Bu koşullarda, 12 Eylül 1980’den sonra, bunlar için yurtdışı uzun yıllar önemli ve hatta belirleyici bir rol oynadı. Ancak, son dönemde yaşanan gelişmeler daha çok ülkede ve toplumsal bir zeminde meydana geliyor. Uzun zaman sessiz kalan çok sayıda eski kadro da içinde olmak üzere geniş çevrelerde siyasete dönüş eğilimi, çözümsüzlüğü ve tıkanmayı aşma istek ve çabası kendisini ortaya koyuyor, bu temelde önemli gelişmeler yaşanıyor. Arayış yer yer pratik gelişmelere dönüşüyor. Bu sürecin önemli özelliklerinden biri de siyasi kadroların, aydınların ve değişik toplumsal çevrelerin PKK ile aralarına giderek açık ve kalın bir çizgi çekmeleri ve daha yüksek bir sesle İmralı hattına karşı çıkmalarıdır. Genel olarak Kürt halkı, PKK dışında yeni bir siyasi adres arayışı içindedir. Sürecin farklı ve üretken bir temelde gelişmesinde bu durum önemli rol oynuyor. Düşünsel planda artan çözüm arayışları, siyasi birlik çabaları, legal parti çalışmaları, kültürel ve demokratik alanlarda atılan adımlar bu sürecin pratik alandaki yansımalarıdır.

Bu anlamda son olarak 17-18 Aralık 2005 tarihinde Diyarbakır’da gerçekleşen “Kürt Ulusal Demokratik Birlik Toplantısı” ve kamuoyuna yönelik yayınlanan sonuç bildirisi önemli bir gelişmedir. Bu toplantı, ülkedeki kadroların uzun yıllardan sonra ilk kez bu düzeyde biraraya gelerek gerçekleştirdiği bir toplantıdır. Ayrıca katılımcıların, Kürt toplumunda dün ve bugün varolan siyasi çevrelerden çok sayıda kadronun, kamuoyuna yayınladığı sonuç bildirisinde dile getirilen siyasal talepler ve birlik çağrısı önemli bir gelişmedir. Kürdistan ulusal demokratik hareketi saflarında inkar, aşınma ve reddi-miras sürecinin yaşandığı bir dönemde, Kürt halkının kaderiyle ilgili yapılan tespitler tarihi değerinde bir karşı çıkış olarak görülmelidir. Zaten sürecin dayattığı görevlerden biri de bu geriye dönüş sürecine karşı durmak ve Kürdistan ulusal demokratik hareketinin temel tezlerine sahip çıkmaktır. Bu anlamda, Diyarbakır toplantısı sonuç bildirisi önemli bir görevi de yerine getirmiştir. Biz, TDK-Tevger olarak, bunu önemsiyor ve destekliyoruz.

Yaşanan süreçte gündemde olan ideolojik ve siyasi olarak birbirlerine yakın duranların siyasal birlik temelinde biraraya gelmeleri ve bu temelde sürece cevap veren örgüt/örgütler kurmalarıdır. Diğer yandan farklı siyasi parti ve örgütlerin varolan ulusal birliktelikleri geliştirmeleri ve koşulların dayattığı yeni birlikler kurmaları, sürecin dayattığı diğer önemli görevlerdendir.

Ulusal Demokratik Güçlerin Birliği

Kürdistan ulusal demokratik hareketinin, ülke içinde ve ülke dışında, her düzeyde birlik ve ortak mücadeleye duyduğu gereksinim, her dönemden daha çok kendisini dayatıyor. Yaşanan sürece, Kürdistan ulusal demokratik örgütlerinin, aydın ve yurtsever şahsiyetlerinin ortak bir politikayla etkin bir şekilde müdahale etmeleri gerekiyor. Ülke ve ulus olarak kurtuluşumuz ancak birlik ve ortak mücadeleyle mümkündür. Bugüne kadar, ulusal demokratik güçlerin birliği ve ortak mücadelesi için yaratılan birlikler başarılı bir sonuç vermedi. Bugün varolan birlik oluşumları ise yetersizdir.

TDK-Tevger Konferansında, genel olarak ulusal demokratik güçlerin birliği ve özel olarak PNK-Bakur çalışmaları da değerlendirildi. Örgütümüz, başından beri PNK-Bakur'un oluşmasında ve daha sonra Platforma Kurdên Ewropa'nın (PKE) yaratılmasında etkin olarak yer aldı. Bize göre, mütevazı birer adım da olsa, PNK-Bakur ve Platforma Kurdên Ewropa, yaşanan süreçte önemli birer adımdırlar. Fakat, aradan geçen zaman içinde kimi siyasi çevrelerin ulusal demokratik güçlerin birliği sorununda hala istenilen olgunluk ve sorumluluk düzeyine gelmediklerini gördük. Kendi örgütsel çıkarlarını birliklerin üstünde gören, birliği örgütsel çıkarlarına alet eden, tutum ve davranışlarıyla zorluklar çıkaran, hatta birliğin gelişmesini engelleyenlerin yolaçtığı güvensizlik ortamı, bizim PNK-Bakur'un durumunu yeniden değerlendirmemizi gerekli kılmıştı. Bu bağlamda örgütümüz, belli bir süre için PNK-Bakur'un toplantılarına katılmama, ancak atılan her doğru adımı destekleme kararını almıştı.

Bir kez daha belirtelim ki süreç, ulusal demokratik güçlerin değişik biçim ve düzeylerde birlik ve dayanışmalarını zorunlu kılıyor. Biz örgüt olarak, PNK-Bakur'un varlığını gerekli görüyor ve desteklemeye devam ediyoruz. Ancak, her birliğin bir ortak hukuku, ilke ve hedefleri vardır. Bileşenin bütün kesimleri tarafından buna uyulması gerekiyor.

Kürt siyasi örgüt ve partileri, Kürt demokratik ve kültürel kurumları ve oldukça geniş bir potansiyel olan Kürt aydın ve siyaset adamları, Kürdistan ulusal demokratik hareketinin yurtdışındaki üç önemli ayağını oluşturmaktadır. Bunların hem kendi içindeki birliği, hem de tek bir çatı altında birleşmesi, varolan birliklerin geliştirilmesi, son derece önemlidir. Bu anlamda "Însîyatîfên Kurdên Ewropayê-ÎNSÎYATÎF " ile demokratik örgütlerden oluşan "Koordînasyona Demokratîk a Kurdên Ewropa-DEM-KURD"ün kurulması ve Kürdistan ulusal demokratik hareketinin Avrupa'daki üç ayağını oluşturan bu güçlerin oluşturduğu "Platforma Kurdên Ewropayê-PKE " son yıllarda yurtdışında yaşanan olumlu gelişmelerden biridir. Her Kürt yurtseverinin siyasi, kültürel, akademik, maddi ve pratik faaliyetleriyle bu tür adımlara destek olması ve çalışmalarına katılması gerekiyor. Ayrıca, yurtsever tüm siyasi örgütlerin bu tür geniş katılımlı birlikler içinde yer almaları, onları destekleyip güçlendirmeleri gerekiyor. Tersine davranarak, güncel hesaplara dayalı ve dargrupçu birlikleri öne çıkarmak, yurtsever demokratik güçlerin olanaklı en geniş birliktelliklerine zarar verir ve ayrıca birlik zeminini zayıflatır.

Sorun ve Farklılıklarımızı Görmek ve Çözüm Bulmak Zorundayız

Kürdistan dört parçaya bölünmüş bir ülke, Kürtler parçalanmış bir ulustur. Kürtler, sömürgeciliğin, bölünme ve parçalanmanın, dış müdahalenin yarattığı sorunları hayatın her alanında yaşayan bir ulustur. Kürdistan'ın her parçası, sınırları içinde yer aldığı ülkenin siyasi, ekonomik ve sosyal koşulları içinde biçimlenmiştir. Hem parçalar arasında, hem de her parçanın kendisi içinde siyasi, ekonomik, toplumsal, dil/lehçe, din, mezhep, kültür vb. alanlarda farklılıklar ortaya çıkmıştır.

Sömürgeciliğin tarihi bir mirası olan bu durum, bugün ve gelecek için ciddi bazı sorunlara kaynaklık ediyor.

Sorun ve farklılıklarımızı görmek, tartışmak ve bunun için çözüm yolları bulmak zorundayız. Kürdistan ulusal demokratik hareketi, geçmişte Kürt toplumunun bu tür içsel sorunlarını görmedi veya görmek istemedi. Oysa, dünü ve bugünü bilmeyen geleceğini de bilemez. Kürt toplumunun bugünkü sorunlarını görüp kabullenmeden çözüm yollarını da bulamayız.

Kürtlerin konuştuğu dil olan Kürtçe dört ana lehçeden oluşuyor. Ayrıca, her lehçe kendi içinde bölgesel ağız farklılıklarına sahiptir. Doğu Kürdistan'da Soranî ve Kurmancî, Güney Kürdistan'da Soranî ve Kurmancî, Güney Batı Kürdistan'da Kurmancî, Kuzey Kürdistan'da Kurmancî ve Zazakî konuşulmaktadır. Ayrıca Doğu ve Güney Kürdistan'da Hewremanî lehçesi konuşulmaktadır. Bu lehçelerden hiç biri Kürtlerin anlayabildiği ortak bir dil/lehçe konumunda değildir. Dolayısıyla 30 milyon civarında bir topluluk olan Kürtler, hala ortak bir konuşma ve yazı diline kavuşabilmiş değildir. Kürtler, hala ortak bir yazım alfabesini de yaratamadılar. Doğu ve Güney Kürdistan'da Arap alfabesi kullanılırken, Kuzey ve Güney Batı Kürdistan'da Latin alfabesi, eski Sovyetler Birliği sınırları içinde yaşayan Kürtler ise yakın zamana kadar ve kimisi hala Kiril alfabesi kullanırken, bugün çoğu Latin Alfabesi kullanmaktadırlar.

Öncelikle alfabe, dil ve lehçeler konusunda ortak bir politika oluşturmak zorundayız. Her şeyden önce dil ve kültür alanında acilen ortak bir alfabe gereksinim vardır. Bu olmadan standart bir yazı dilini yaratmak mümkün değildir. Eskiden Kürt örgütlerinin çoğu programlarında "Kürdistan'da resmi dil Kürtçe olacaktır.", "Dört lehçeden ortak bir ulusal dilin yaratılmasına çalışılacaktır." gibi soyut belirlemelere yer veriyordu. Ancak somut adımlar atılamıyordu. Bugün de durum çok farklı değildir. Bugün yapılması gereken, suni ve zorlama bir yola başvurmadan, dilde lehçeler arasında yakınlaşma sağlamaktır, bunu bir politika haline getirmek ve bu alanda somut çalışmalar başlatmaktır.

Dil konusunda açık ve ortak bir programa sahip olmak son derece önemlidir. Sadece ortak bir politika ve program oluşturmak da yetmiyor, bu alanda ortak çalışmalar başlatmak ve ortak ulusal kurumlar oluşturmak gerekir. Kürtlerde, uluslaşma sürecinin derinleşmesi bir yönüyle buna bağlıdır. Kuzey Kürdistan'da, halkımız tarafından Kürtçe'nin iki lehçesinin konuşulmakta olduğu, ortak alfabe, yazım kuralları ve önemli ağız farklılıkları gibi dil sahasında çözülemeyen sorunlarımızın olduğu bir gerçektir. Bu gerçekliği kabul etmeli, bundan korkmamalıyız. Bunları görmezlikten gelip çözüm yollarını bulamazsak, ilerde çok daha vahim durumlar ortaya çıkabilir. Bu konuda Kürt toplumunun siyasi, demokratik ve kültürel alanlardaki temsilcilerine, bilim adamlarına, aydın ve yazarlarına büyük görevler düşüyor. Bu çevreler vakit geçirmeden somut ortak adım atmalıdırlar.

Kurmancî ve Zazakî, eşit hak ve statüye sahip Kürtçe'nin iki lehçesidir. Bunlardan birinin öne çıkarılarak, diğerinin ihmal edilmesi, Kürt toplumunun bünyesinde onarılamaz yaralar açabilir. Kuzey Kürdistan'da dil, kültür ve eğitim alanında oluşturulacak politika ve program böyle bir temele dayanmalıdır.

Kürdistan toplumu çeşitli etnik gruplardan, din ve mezheplerden, değişik alt kimliklerden oluşan bir toplumdur. Kürdistan'da Kürtlerle birlikte Ermeni, Asuri, Arap, Türk etnik grupları da yaşıyor. Dini açıdan Kürtlerin çoğunluğu Şafi mezhebine mensup olup sünnidirler. Ancak, Yezidi, Hristiyan, Yahudi ve diğer dinlere mensup insanlar da bu ülkede yaşıyor. Alevi Kürtler, dini/mezhebi açıdan sünnilerden sonra gelen ikinci büyük inanç grubudur.

Kürdistan'daki farklılıkları birer zenginlik olarak görüp hem etnik gruplar, hem de din ve mezhepler konusunda, açık bir politika ve programa sahip olmamız gerekiyor. Tüm etnik grupların, kültürel ve demokratik hakları kabul edilmeli ve bunu güvence altına alan bir politika ve program

oluşturulmalıdır. Alevilik sorunu, bugüne kadar ihmal edilen bir sorundur. Bu sorunun tartışılması ve doğru bir çözümün getirilmesi gerekiyor. Kürdistan'da Aleviler milli ve siyasi baskıların yanında, bir de din/mezhep açısından baskı görmektedirler. Bu baskının önüne geçmek ve tarihi olarak Kürt toplumunda derin yaralar açan "Alevi-Sünni" ayırımının ortadan kaldırılması için etkin bir çalışma gerekiyor. Öncelikle, soruna doğru bir çözüm getirilmelidir. Etnik açıdan Kürt olmak, bir çok Kürt kökenli alevi ve Yezidi'nin kendisini ifade etmesine yeterli bir kimlik olamıyor. Bir toplum, çok sayıda alt kimliklere sahip insanlardan oluşan canlı bir mekanizmadır. Tüm alt kimliklere, din ve mezheplere aynı mesafede ve eşit temelde davranılmalıdır.

Kürdistan ulusal demokratik örgütleri, kendi toplumlarının bir yansımasıdır, toplumsal özelliklerimiz onu temsil eden siyasal örgütlerimize de yansıyor. Bu özelliklerden biri de şiddet eğilimidir. Geçmişte, Kürt örgütlerinin iç sorunlarının çözümünde olsun, örgütlerarası sorunların çözümünde olsun, şu veya bu ölçüde şiddet uygulamalarına başvurdukları yaşanan bir gerçekliktir. Kuruluşundan beri şiddeti politika haline getirenler var. Bunun dışında bugün de yer yer hala şiddet uygulamalarına başvuranlar var. Kürdistan ulusal demokratik hareketi, kendi içinde her türlü şiddet uygulamalarını mahkum etmek ve buna kesinlikle son vermek zorundadır. Bununla birlikte esas olan hareketin demokratikleşmesidir.

Doğal Zenginliklerimizin Durumu Ve Çevre Sorunu

Sömürgeci devletlerin siyasi ve askeri amaçlı uygulamalarının önemli sonuçlarından biri de Kürdistan'ın tarihi ve coğrafik yapısının tahrip edilmesidir. Yüzyıllardır sürdürülen bu tahrip politikası son yıllarda dehşetli bir duruma gelmiştir. Türk devletinin "Kürdistanı insansızlaştırma" politikasının bir sonucu olarak ülkemizin bu parçası adeta viraneye çevrilmiştir. Sömürgeci Türk devletinin tarihi ve doğal zenginlik kaynaklarımıza verdiği zarar çok büyüktür. Bu zararlar Kürdistan'ın tarihi dokusunda ve coğrafyasında onarılması güç tahribatlar yaratılmıştır. Son otuz yıl içinde devletin sistematik olarak ormanları yakması, ülkemizin iklimini ve doğal dengesini bozmuş, bitki ve hayvan türlerinde dengesizlik ve yok olmaya neden olmuş, büyük toprak erozyonuna yolaçmıştır. Ayrıca, baraj ve göletlerin yapılması, bir çok alanda yaşayan tarihimizi sular altında bırakmıştır. Bununla birlikte bir çok bölgede tarıma elverişli alanlarımız da tasfiye edilmiştir.

Geçimini büyük ölçüde tarım ve hayvancılıktan sağlayan halkımız, son yirmi yıllık savaş ve zorla göçettirme politikasının sonucu olarak, ekonomik ve toplumsal alanda büyük zarar görmüştür. Yoğun göç kentleri adeta köylere dönüştürmüştür. Kentlerde, artan nüfusa cevap veren bir altyapı olmadığı için çarpık bir kentleşme ortaya çıkmış, kentler mikrop ve hastalık yuvalarına dönüşmüştür. Köylerdeki esas geçim kaynaklarından koparılan halkımız, kentlerde vasıfsız işçi konumunda sefalet içinde yaşamını sürdürmektedir. Halkımızın köylere dönmesine hala mücadele edilmemektedir. Halkımızın kentlerdeki bu dramına son vermenin, Kürdistan'da tarım ve hayvancılığı tekrar canlandırmanın bir yolu da, köye dönüş süreci önündeki engellerin kaldırılması ve mağdur olan halkımızın zararlarının tazmin edilmesidir.

Doğanın, tarihi ve kültürel değerlerin korunması ve çevre bilincinin geliştirilmesi dünya çapında önemli bir görev ve sorumluluk haline gelmiştir. Kürdistan ulusal demokratik hareketinin de ülkemizin tarihi, kültürel ve coğrafik dokusunun korunması ve geliştirilmesi yönünde somut bir politika üretmesi ve bu alanda halkımızı bilinçlendirmesi gerekiyor.

Kadın Sorunu

Tarihte olduğu gibi bugün de kadın sorunu toplumun temel sorunlarından biridir. Tarihsel olarak kadınla erkek arasındaki eşitsizliğin, kadına yönelik baskı ve sömürünün kaynağı, özel mülkiyetin ve sınıflı toplumun ortaya çıkmasıyla başlamıştır. Kadın, tarihsel süreçte, ayrıca kadın olduğu için ezilmiştir.

Kürt toplumunda kadın, ulusal ve sınıfsal baskının yanında, bir de kadın olduğu için eziliyor. Bir çok alanda kadın hala bir mal gibi muamele görmektedir. Kürdistan'ın bir çok bölgesinde başlık parası, beşik kertmesi, zorla ve erken yaşta evlendirme, namus cinayetleri, mirastan pay alamama, dayak, horlama, ekonomik baskı gibi toplumsal ilişkiler hala oldukça yaygındır. Türk devletinin sömürgeci politikalarının yanında, ekonomik ve sosyal gerilik, ataerkil ilişkiler, kadına yönelik gerici değerler gibi Kürt toplumunun içsel yapısından kaynaklanan etkenler kadınların ezilmelerinde, sömürülmelerinde ve baskı görmelerinde önemli rol oynamaktadırlar.

Çok zor ve ağır koşullara rağmen Kürdistan ulusal demokratik mücadelesinde bugüne kadar kadınların önemli bir yeri vardır. Kürt kadını, ulusal kurtuluş mücadelemizde daima erkeğin yanında olmuş, onun kaderine ortak olmuş, hatta erkekten daha fazla acı çekmiştir. Kuşkusuz Kürt kadınının bu özveri ve çilesi boşa gitmemiştir. Son 30 yıllık ulusal demokratik mücadele sürecinde, Kürt kadını, hem ulusal ve siyasal olarak, hem de kadın olarak haklarının bilincine varmada, önemli gelişme göstermiştir. Hapishane önlerindeki protesto ve direnişler, Kürt kadınlarının silahlı mücadeleye katılmaları, her toplumsal kesimden kadınların siyasal ve demokratik mücadeleye kitlesel yönelimleri, Kürt toplumunda bazı tabuları yıkmış, Kürt kadının bilincini geliştirmiş, toplumdaki yerini ve rolünü yükseltmiştir. Kürdistan'da ulusal kurtuluş mücadelesinin yükselmesiyle Kürt kadınının mücadeleye katılımı da yükselmiş ve bu süreç giderek derinleşiyor. Geline aşamada Kürt kadını mücadelenin bir çok alanında, demokratik kurum ve faaliyetlerde giderek etkin bir şekilde yerini almaktadır.

Diğer tüm toplumsal kesimler gibi kadınların da özgürce örgütlenmeleri ve Kürdistan ulusal demokratik mücadele sürecine kendi örgütlenmeleriyle katılmaları gerekiyor. Ayrıca kadının cins olarak örgütlenmesi, onun için bir haktır, bu hak onun özgür ve demokratik gelişmesinin güvencesidir. Kadının kurtuluşu, kendi haklarının bilincine varması, örgütlenmesi ve ulusal kurtuluş mücadelesi sürecinde ve sonrasında eşitlik konusunda hayatın her alanında dayatıcı olmasıyla mümkündür. Çünkü, şunu iyi bilmemiz gerekir ki, kadını köleleştiren ve ikinci sınıf konumuna getiren koşullar ortadan kaldırılmadığı sürece, kadının nihai kurtuluşu imkansızdır. Ulusal sorun, çeşitli sınıf ve tabakaları içine alan bir sorundur. Fakat, kadının konumu ayrıca mülkiyet ve cinsiyet ilişkilerine dayandığı için, nihai kurtuluşu da bu ilişkilerin çelişmesini çözümlen sosyal devrime bağlıdır

Gençlik Sorunu

Her toplumda olduğu gibi Kürdistan'da da gençlik en diri ve en dinamik toplumsal kesimlerden biridir. Yakın tarihimizde DDKO ile başlayan süreçte ideolojik, siyasal ve örgütsel alanda, legal ve demokratik çalışmada, 20 yıldır süren silahlı mücadelede, Kürt gençliği daima mücadelenin en ön saflarında yerini almıştır. Kürt gençliği bu süreçte çok ağır bir bedel de ödemiştir. Bundan böyle de, siyasal olarak doğru hedeflere yöneltilirse, Kürt gençliği halkının kaderinin değiştirilmesinde önemli bir role sahip olur.

Ancak Kürt gençliğinin ekonomik, sosyal, kültürel, siyasal ve örgütsel olarak önemli sorunları vardır. Bu sorunlar üzerinde ciddi bir şekilde durmak ve çözüm üretmek gerekiyor. Gençlik, ne başlıbaşına toplumsal bir güçtür ve ne de kendi içinde homojendir, her sınıf ve tabakadan gençlerin içinde yer aldığı toplumsal bir kategoridir. Öğrenci gençlik, gençliğin sadece belirli bir oranını oluşturan bir kesimdir. Ulusal demokratik mücadelede tüm kesimleriyle gençliğin siyasal ve kültürel eğitimi, örgütlenmesi başlıbaşına önemli bir konudur. Kürt gençliğinin ulusal kimlik kazanması, tarihini, dilini ve kültürünü öğrenmesi, bu alanda eğitimi ve kendi örgütlenmesini yaratması öncelikli görevlerden biridir. Bu anlamda her Kürt genci için ulusal tarihini, kültürünü ve dilini iyi öğrenmesi bir amaç ve hedef olmalıdır. Çünkü, ulusal bilinçten yoksun, eğitimsiz ve örgütsüz bir gençlik kendisine ve toplumuna yabancılaşan kişiliksiz bir gençlik haline gelir ve

daha rahat asimile edilir. Kürt gençliğinin kendi demokratik örgütlenmesini yaratması ve bu alanda ona destek verilmesi gerekiyor.